

KODUTEEL

**Andke ja teile antakse!
Jutlus – Kas meil on õigus keelata?
Aleksander Kuum 120
Miks kristlaste abielud purunevad?
Laste ja noorte põnevad tegemised**

Indeks 78228 ISSN 1406-2291

Nr. 3 (134) oktoober 2019

Hind 5 eurot

SELLES NUMBRIS:

JUTLUS

Meeli Tankler

Kas meil on õigus keelata? 5

KIRIKUELU

Robert Tšerenkov

EMK aastakonverents 2019 6

Määramised 2019 7

Kristina Lepik

Suvekonverents 8

Robert Tšerenkov

Koguduse Arengu Kool 9

MEILT JA MUJALT

Ardi Leerima

Pärnu Agape koguduse 98. aastapäev 10

Meeli Tankler

Euroopa Metodisti Nõukogu kogunes 11

Rooma lähistel

EMK Noortetoimkonna uued liikmed 12

ÜMK Aafrika piiskopid taunivad kiriku lõhenemist 13

Andres Kapp

Esimene üleeuroopaline fokolaaride 14

ja nende sõprade kokkutulek

AJALUGU

Olav Pärnamets

Aleksander Kuum 120 17

Toomas Pajusoo

Kristlike töötajate ettevalmistamine 20

Eesti Metodisti Kirikus

TUNNISTUS

Nathan Naidu 25

HINGEHOID

Maire Latvala

Miks kristlaste abielud mõnikord purunevad? 26

METONOORED

Ele Paju ja Jane Soosaar

Sündmusterikas suvi ja sügis noortetöös 28

Noorte Kilingi-Nõmme väljasõit 29

LASTETÖÖ

Külli Kuusemaa

Laste Suvekool Pärnus 30

Külli Kuusemaa

Vahvad päevad lastele 31

Esikaanel: EMK aastakonverentsil.

Foto: Üllas Tankler

Väljaandja: EMK, Narva mnt 51, 10152 Tallinn

Tel: 501 2483; e-post: koduteel@metodistikirik.ee

www.metodistikirik.ee/koduteel

Toimetaja: Marjana Luist

Toimetuse kolleegium: Robert Tšerenkov, Andres Kapp,

Anneli Klausson, Rein Laaneser, Tarmo Lilleoja, Toomas Pajusoo,

Anne Saluraid, Inna Välja

Küljendus: Kersti Tormis

Marjana Luist

Jeesus ütles Matteuse evangeeliumis: „Lõikust on palju, töötajaid aga vähe. Paluge siis lõikuse Issandat, et ta saadaks töötajaid välja oma lõikusele!” (Mt 9:37,38). Kristlikul tööpõllul on alati palju tööd ja küll on hea, kui Jumal saadab innukaid ja ustavaid töötajaid, kes soovivad näha Jumala riiki kasvavat ja arenevat.

Koduteel kolleegiumil on suur rõõm teatada, et sellest sügisest on ajakiri saanud uue toimetaja – Marjana Luisti. Marjana on olnud tubli kiriku töötaja juba palju aastaid. Olles pärit Reekülast, tegi ta aktiivselt noortetööd kohalikus EMK Reeküla koguduses. 2002. aastal lõpetas ta EMK Teoloogilise Seminari. Marjana on mitmeid aastaid olnud EMK Kirikuvalitsuse liige ja palju kaasa aidanud meie kiriku ilmikute tööle. 2019. aasta kevadel lõpetas ta Tartu Ülikooli Pärnu Kolledži magistriõppe teenuste disaini erialal ja alates augustist töötab Marjana meie kirikukeskuses superintendendi assistendina.

Koduteel kolleegiumi poolt on meil suur rõõm, et Marjana on selle uue vastutuse enda kanda võtnud. Tere tulemast ja rohkeid Jumala õnnistusi ajakirja töös!

ROBERT TŠERENKOV
superintendent

HOIA SILM PEALI

Eesti Metodisti Kiriku ajakiri KODUTEEL
Facebookis aadressil

<http://www.facebook.com/emk.koduteel>

Veebikodus aadressil

<http://www.metodistikirik.ee/koduteel>

Issuu keskkonnas nelja värvilise pdf-ina aadressil

<http://issuu.com/koduteel>

Andke, ja teile antakse!

Küllap on paljudele tuttavad Jeesuse sõnad: „Paluge ja teile antakse...” (Mt 7:7)

Lõikuse Issand on meie palveid kuulnud ning külvi ja lõikust õnnistanud. Kevadel põldudele külvatud vili ja peenardele istutatud taimed on üles kasvanud ja oma saagi andnud.

Ehkki lõikuskuu on augustis, on ajast aega meil lõikustänupüha peetud oktoobri teisel pühapäeval, mil enamik saagist on salve saanud ja põllutööd põhiliselt lõpetatud. Tõsi küll, põllumehi, kes nüüdsest saavad hinge tõmmata, on iga põlvkonnaga vähe-maks jäänud, masinad aitavad ära teha suure osa tööst, mida vanasti käsitsi tehti.

Agaga linnainimeste palveid, kes on palunud igapäevast leiba, on Lõikuse Issand kuulnud ja tähele pannud. Meie leivalaud on olnud kaetud. Ja selle eest on kõigil põhjust Jumalale tänu tuua! Paluge ja teile antakse!

Nii nagu loodus on andnud saagi, õpetab lõikustänupüha meid ka mitte üksnes tarbima, vaid ka andma ja jagama, tänumeeles ohvrit tooma. Andke, ja teile antakse, õpetab Jeesus.

Luuka evangeeliumist (6:38) võime lugeda sellest: „Andke, ja teile antakse – hea, tihedaks vajutatud, raputatud, kuhjaga mõõt antakse teie rüppe, sest selle mõõduga, millega teie mõõdate, mõõdetakse teile tagasi.” Jeesus seab andmise ja saamise tasakaalu, ja nii on ka õiglane.

Agalaati pole lihtne anda. Meie vanas loomuses tiksub kuskil omakasupüüdlik soov vähem anda ja rohkem saada. See võib tunduda kaval ja kasulik, ent tegelikult on see rumal – kui soovime elada Jumalaga kooskõlas, jõuame ikkagi tagasi andmise-saamise tasakaaluprintsiibi juurde. Seda ei õnnestu kellelgi üle kavaldada. Kui andja on ihnuskoi, peegeldub see talle sama mõõduga tagasi.

Ka apostel Paulus õpetas – kes kasinasti külvab, see ka lõikab kasinasti. Ja vastupidi – kes rohkesti külvab, see ka lõikab rohkesti. (2Kr 9:6)

Õppides kitsikuses Jumalat usaldama, õpime ühtlasi temalt heldust. Looja loomuses on kinkida meile kuhjaga mõõt. Veel enam, Paulus tuletab meelde Issanda sõnu: „Õndsam on anda kui võtta!” (Ap 20:35). Just heldem andmine juhib meid argimõistusele paradoksaalselt kitsikuseaegadest välja; rohkem jagades ja annetades saame ka rohkem.

Andmine on ühenduses ka andestamisega. Ja siingi kehtib tasakaaluprintsiip: „Andke andeks, ja teile antakse andeks!”

Kasvagem siis Jumala täiusesse, kes on helde andma ja andestama.

TÖNU KUUSEMAA,
EMK Pärnu Agape kogudus

MAIRE SIMM

* * *

Metsad on kuldsed ja säravad,
taevas haneparvede keed.
Tuul avab sügisel väravad,
hüüan linnuparvedel kaasa – head teed!

Sügis, sügis – hingematvalt ilus
ja lehekulda täis on terve õu.
Näe, kress veel põleb vana ploomi vilus
ning pudenenud vilju täis ta põu.

Ja usin külvaja, kel kaasas palved
sai Isa õnnistuse – vihma, päikese.
Nii täidet' uudseviljast jälle salved,
ning tänu tuua võib nii suur kui väikene.

Foto: Unsplash

Kas meil on õigus keelata?

Toetudes John Wesley 38. jutlusele: „Hoiatus kildkondlikkuse eest“

Üks meie koguduseliige küsis valimiste eel: „Olen segaduses: kas peaksin valima kristlase, kes ei käitu kristlase moodi, või lihtsalt hea inimese?“ Teisisõnu: kas valin väidetavalt „omade sekka kuuluva“ inimese või valin nii-öelda „võõra“, kes tundub minu jaoks moraalses mõttes usaldusväärsemana?

Omade ja võõraste küsimus on suur ja tõsine küsimus. Sellele toetub enamik meie hoiakuid, hinnanguid, mõtteid, aga sageli ka meie konkreetne käitumine, näiteks äsjaste valimiste puhul.

Loen jutluse aluseks Mk 9:38-39: „Johannes lausus talle: „Õpetaja, me nägime üht meest sinu nimel kurje vaime välja ajamas ja me püüdsime teda keelata, sest ta ei käi koos meiega.“ Aga Jeesus ütles: „Ärge keelake teda, sest ükski, kes teeb minu nimel vägeva teo, ei saa järgmisel hetkel rääkida minust halvasti.“

See kirjakoht räägib omadest ja võõrastest, keskendudes aga oskusele nende vahel arukal viisil vahet teha ja neid vastavalt kohelda. Wesley pani ligi 250 aasta eest samale kirjakohtale toetuvale jutlusele pealkirjaks „Hoiatus kildkondlikkuse eest“. Teisisõnu püüdis ta kuulajatele meelde tuletada, et on ohtlik arvata, nagu oleks ainult minu ringkonna ja minu kiriku käes absoluutne Jumala tõe ja Jumala väe monopol. Sellist piiratud mõtete viisi nimetaski Wesley „kildkondlikuks“.

Küllap me vajame seda meelde tuletust ka täna: küsimus pole ju eeskätt selles, kas keegi käib konkreetselt ja täpselt ühte sammu „koos meiega“, vaid kas see inimene Jeesuse nimel tegutsedes on tõeliselt elavas ühenduses Jeesusega, omades väge ja meeleva,da,

mis võib tulla üksnes Jumala käest. Antud kirjakohtas Jeesus tegelikult otsest vastust ei anna – ta ei ütle, et see tundmatu on tema salajane jünger. Aga ta suunab samas jüngerid tõsiselt järele mõtlema selle üle, kas ja kuidas peaks tegema vahet „omade ja võõraste“ vahel.

Nii nagu Jumala sõna sõnumisse sügavuti sisse minemisel ikka, oleks oluline kõigepealt lähemalt vaadata, millises olustikus Jeesus ja tema jüngrid seda vestlust peavad. Otsida vastust küsimusele, miks Johannesele tuleb äkitselt pähe Jeesusele teada anda, et nad on näinud kedagi kusagil „Jeesuse nimel kurje vaime välja ajamas“ ja püüdnud teda keelata?

Lugedes Markuse evangeeliumi mõned salmid eespoolt (31–32), näeme, et Jeesus kuulutab juba teist korda jüngeritele ette oma surma ja ülestõusmist. Jüngrid ei ole aga ikka veel selle sõnumi sisu ega tähtsust mõistnud, nad hakkavad hoopis arutlema, „kes nende seast peaks olema suurim“. See on pisut üllatav, kuna nad just äsja on pida-

nud oma „suuruses“ kibedalt pettuma: nemad ei suutnud aidata isa, kes oma vaimust vaevatud poja nende juurde tõi. Jeesus, püüdes aidata jüngerite mõtteid õigemale rajale suunata, seab nende keskele väikese lapse. Ta tuletab jüngeritele meelde, et suurus ega positsioon pole oluline – olulisem on see, kelle nimel ja kelle läkitusel me midagi teeme. „Kes iganes ühe niisuguse lapse vastu võtab minu nimel, võtab vastu minu, ja kes iganes vastu võtab minu, võtab vastu mitte minu, vaid minu Läkitaja“ (9:37) ütleb Jeesus.

Tundub nii, et Jeesuse väljend „minu nimel“ võiski Johannesele meelde tuletada äsjase sündmuse: kusagil oli mingi tundmatu tegelane, keegi, kes „ei käi koos meiega“ – seega ei kuulu „omade sekka“, aga ometi ta ajas Jeesuse nimel kurje vaime välja. Väljend „me nägime“ jätab mulje, et tollel mehel tõepoolest oli reaalne vägi kurjade vaimude üle, erinevalt jüngerite äsjasest lüüasaamisest samalaadses olukorras. Kas selles keelamises võis olla peidus raasuke kadedust, et tolle „võõra“ puhul polnudki asi üksnes katses kurje vaime välja ajada, vaid reaalsetes, nähtavates tegudes? Osvald Tärk ütleb Markuse evangeeliumi seletuses: „Võib jääda mulje, et nad kaitsesid Jeesuse au. Aga pigem kaitsesid nad endi positsiooni Jeesuse lähemate kaastöölistena – ja just äsja olid nad kogenud, et nad ei suutnud aidata...“ Wesley ütleb selle kohta kommentaariks päris olulise mõtte: „Oleks hea, kui me usuksime seda, mida me oma silmaga nägime: inimesed on tõrksad mõõnma midagi head nendes, kes ei ole nendega kõigis asjus ühel meelel.“

Wesley on oma jutluses püüdnud selles kirjakohas nimetatud „kurjade vaimude välja ajamise“ panna oma kaasaegsete jaoks arusaadavasse ja ehk pisut avarasse kujundisse. Ma usun, et see seletus sobib ka meile XXI sajandil. Wesley selgitab, et ilma Jumalata elavate inimeste sees tegutsebki sisuliselt „kuri vaim“ – see on hingevaenlaselt lähtuv vaimsus. Sellise vaimuse kohta ütleb Wesley, et see „tegutseb neis väga, võimsa energiaga, muutes nad enda sarnaseks, pühkides ära jumalakujulisuse riismed ning valmistades neid ette igaks kurjaks sõnaks ja teoks.“ Ja kuigi ta viitab oma jutluses ka „laplastele ja tatarlastele“, ehk siis loodusrahvaste vaimumaailmaga seotud praktikatele, möönab ta samas, et erinevalt Jeesuse ajast „piinab /hingevaenlase vaim/ sageli ainult nende hinge, tehes seda nii varjatult kui võimalik“. Teisisõnu, inimene, kelles on saatana vaimsus, ei pruugi tingimata ilmselgelt eksortsismi vajada, küll aga Kristuse vabastavat sõnumit. Avaramas kontekstis võiksime seega rääkida Kristuse sõnumi tulemuslikust kuulutamisest neile, kes elavad ilma Jumalata, et nad võiksid vabaneda hingevaenlase kontrolli alt.

Küsimus keskendub seega viimselt ikkagi kuulutaja usaldusväärsusele: kas ta on Jumala poolt läkitatud? Kas tal on volitus Jeesuse nimel ja tema Püha Vaimu väes inimestele vabastavat sõnumit edasi andma? Wesley tuletab meelde, et „ainult Jumal võib saatana välja ajada. Kuid üldiselt on talle meelepärane teha seda inimese kaudu, kes on nagu tööriist tema käes /.../ ja ta läkitab sellele tähtsale tööle selle, keda ta tahab läkitada, tavaliselt sellise inimese, kelle peale teised kunagi ei tuleks.“ Wesley arutleb sellega seoses vaimulikuordinaatsiooni ja ilmikute teenistuse üle ja jõuab järeldusele: „Oleks ülimalt sobiv, kui kõigil, kes jutlustavad tema nimel, oleks nii väline

kui seesmine kutsumine, kuid ma eitan, et see peaks olema absoluutselt hädavajalik.“ Teisisõnu jätab ka Wesley selgesti õhku võimaluse, et inimene võib saada Jumalalt läkituse ja väe ka olukorras, kus ta „ei käi koos meiega“. Olulisem on siin püsiv ja elav suhe Jeesusega.

Võiksime ju siinkohal tuletada meelde Juudast, kelle kohta Johannes või mõni teine jüngeritest võinuks veendumusega öelda, et ta käib „koos meiega“, aga kellest edaspidi ometi saab äraandja. On terve rida võimalusi, kuidas tõlgendada sõnu „ta ei käi koos meiega“: meie ei tunne teda; ta pole meie kildkonnast/uskkonnast; ta erineb oma usuliste vaadete poolest; ta erineb oma usuliste tavade poolest; ta kuulub usuliikumisse, mida me ei pea justkui päris kristlikuks.

Ehk tuleks meil siinkohal uuesti meenutada Johannese sõnu „me nägime“ ja tunnistada: tolle tundmatu mehe Jeesuse nimel tehtud tegudel oli nähtav ja äratuntav vili. Tuletame meelde, et Jeesus rääkis, kuidas just viljast tuntakse ära „hea puu“ (Mt 7:16, 20). Või mõtleme nägijaks saanud pimedadele, kes teda tervendanud Jeesuse kohta variseridele aru andes ütles: „See ongi imelik, et teie ei tea, kust ta on, ja ometi on ta avanud mu silmad... Kui tema ei oleks Jumala juurest, ei suudaks ta teha midagi.“ (Jh 9:30, 33) Ka seal oli küsimus ju selles, et imelise tervenemise oli toonud keegi, kes variseride silmis „ei käi koos meiega“. Ja üks olnud ka esimeste apostlite elus hetki, kus nad kogesid Püha Vaimu tegutsemist ja nähtavat vilja seal, kus nad seda ei osanud oodatagi. Nagu ütles Peetrus: „Kui nüüd Jumal on andnud neile samasuguse annu kui meilegi, kes me usume Issandasse Jeesusesse Kristusesse, kes olen siis mina, et ma oleksin võinud Jumalat keelata?“ (Ap 11:17)

Meil on ju head kavatsused. Me tahaksime kaitsta Jumala riigi piire. Aga kas me alati ikka mõistame, kust need piirid täpselt lähevad?

Osvald Tärk on oma Markuse evangeeliumi seletuses öelnud karmid sõnad: „Kahju tekib just siis, kui kristlased on Jumala riigile tõmmanud kitsamad piirid kui seda teeb Jeesus.“ Ilmselt peaksime siiski leppima selle mõttega, et Jumala riigi piire ei sea viimselt inimesed, vaid Jumal ise omas suveräänsuses.

Lõpetuseks tsiteeriksin Wesley't, kes annab meile head nõu „meist erineva“, aga Jeesuse nimel ja Tema Vaimu väes tulemuslikult tegutseva inimesega suhtlemiseks: „Kes sa ka oled, kes sa Jumalat kardad – ära keela teda ei otse ega kaudselt. Kaudselt keelad sa teda, kui sa täielikult eitad või põlgad või pisendad seda tööd, mida Jumal tema käte läbi on teinud. Kaudselt keelad sa teda siis, kui sa heidutad teda tema töös, kiskudes teda vaidlusse selle üle, esitades selle suhtes vastuväiteid või hirmutades teda tagajärgedega, mida väga tõenäoliselt ialgi ei sünni. Sa keelad teda, kui sa näitad tema suhtes üles lahkusetust oma sõnas või käitumises; ja veelgi enam siis, kui sa räägid temast teistele lahkusetul või põlglikul viisil, kui sa püüad teda lasta teistele paista halvas või põlatusväärses valguses. Sa keelad teda kogu aeg, kui sa räägid temast halba või pead tema vaevanagemist tühiseks. Oh, ära keela teda ühelgi sellisel moel – ära takista teistel teda kuulamast ega heiduta patuseid, et nood jätaks kuulamata sõna, mis võib päästa nende hinged.“

Tahaksin jätta meile järele mõtlemiseks tõsise küsimuse: kas meie sinuga mõistame täna oma kohta jumalariigis: mitte üksnes olla kutsutud olema töötajad ja vabastava sõnumi kuulutajad, vaid ühtlasi julgustama neid, kes teevad kuulutustööd teistmoodi kui meie ja mitte tingimata koos meiega – samas ometi Jeesuse pühäl nimel ja Tema Vaimu väes?

MEELI TANKLER,
EMK Pärnu Agape kogudus

Aastakonverents 2019

EMK Aastakonverentsi osalejad kogunesid Pärnu Agape kirikusse 14.–16. juunil 2019. Aastakonverentsi fookus oli apostel Pauluse sõnadel kirjast efeslastele 3:16, kus apostel palub, et Jumal annaks neile “... väge saada tema Vaimu läbi tugevaks seesmise inimese poolest.”

Avateenistusel tõdesime, et vajame Jumala väge nii isiklikus usuelus kui ka koguduse teenimises – ainuüksi inimlikest jõupingutustest jääb väheks. Seega tuletasime meelde Püha Vaimu väljavalamist nelipüha päeval ja seda fakti, et ka meile on antud sama töötus ja vägi.

Aastakonverentsil esitatud superintendendi aruanne sisaldas statistilisi andmeid: EMK-s on 48 vaimulikku (nendest 11 on emerituuris) ja kiriku liikmeskonda kuulub 1688 inimest. Võrreldes eelneva aastaga vähenes liikmete arv 22 inimese võrra.

Aruanne andis ülevaate möödunud aasta jooksul toimunud olulisematest sündmustest, mille sekka mahutasid nii suvekonverents augustis 2018; uue EMKTS-i rektori dr. Külli Tõniste ametisse astumine; sügisel 2018 ja kevadel 2019 toimunud pastorite ja ilmikjutlustajate osadus- ja õppepäevad, kus käsitleti jutlustamise temaatikat; kui ka mõned pastorite vahetused ja emerituuri jäämised. Eriline sündmus oli ka Seminari 25. aastapäeva tähistamine mais käesoleval aastal.

Superintendendi aruanne kajastas ka kiriku tugevaid ja nõrku külgi. Tugevuste hulgas olid ära

nimetatud ustavad töötajad: tegus Kirikuvalitsus, pühendunud pastorid ja kaplanid ning tublid kaastöölised kiriku struktuuriüksustes ja kohalikes kogudustes; Teoloogiline Seminar; laager Gideon ja hästi toimiv sotsiaaltöö, millega tegelevad lastekeskus Tähetorn, puuetega laste tugikodu Päikesekiir, neli rehabilitatsioonikeskust ning mõned kogudused, kes jagavad abivajajatele toiduabi. Murekohtadena kajastas superintendendi aruanne koguduste vähest kasvu, uute koguduste rajamise puudumist ning tõdemust, et paljudes kogudustes ei ole pühapäevakooli ega noortetööd. Lisaks mainiti liikmeskonna nimekirjade ülevaatamise vajalikkust ja vajadust koguduse praktilise juhtimise õpetuse järele. Konverentsil osalejad said ülevaate selle kohta, mida kirik on teinud ja on tegemas koguduste tugevdamise valdkonnas, näiteks on loodud pastorite toetusfond, Taavi Hollmani eestvedamisel on käivitatud pastorite mentorlusprogramm, tegeletakse juhatuste töö tõhustamisega, pakutakse võimalust nõustamiseks ja koguduse töö hindamiseks ning edendatakse noortetööd.

Oma aruanded esitasid aastakonverentsil ka EMK struktuuriüksused. Iga konverentsil osaleja sai kuulata kolme kõige südamelähedasema valdkonna aruannet. Struktuuriüksuste aruannete esitamisel oli kuulajatel võimalus esitada küsimusi ja pakkuda omapoolseid ideid valdkonna töö edendamiseks.

Piiskop Christian Alsted andis aastakonverentsil ülevaate veebruaris toimunud Ühinenud Metodisti Kiriku erakorralise peakonverentsi otsustest ja hilise-

Fotod: Üllas Tankler

matest arengutest seoses peakonverentsil käsitletud temaatikaga meie piiskopkonnas. Peakonverentsil osutus valituks niinimetatud traditsiooniline plaan, mis jättis jõusse seni kehtinud kirikukorra arusaama homoseksuaalsust puudutavas küsimuses.

Aastakonverentsil olid ka mitmed seminarid, kus käsitleti koguduse kasvu teemat, kasvu ja säilitamise mõtteviisi väljendusi ja nende erinevusi koguduse töö ülesehitamisel, koguduse kultuuri loomist ja inimeste kaasamist koguduses.

Aastakonverents lõppes piduliku jumalateenistusega pühapäeva hommikul, kus oma kodukoguduse keskel ordineeriti vanemaks Ardi Leerima. Piiskop luges ette vaimulike määramised piirkondadesse ja tuletas meelde, et me oleme kutsutud teenima mitte ainult kohalikku kogudust, vaid seda kogukonda, kus kogudus asub.

ROBERT TŠERENKOV,
EMK superintendent

EESTI METODISTI KIRIKU AASTAKONVERENTS

14.–16. juuni 2019. a.

Määramised 2019–2020

Superintendent: Robert Tšerenkov

1. Aseri: Dmitri Semjonov
2. Haapsalu: vanempastor: Urmas Rahuvarm, abipastor: Rauno Ojassoo
3. Jõhvi: Artur Pöld
4. Keila: Mihhail Batšinski
5. Kohtla-Järve: Sergei Sutshkov
6. Kunda: määramisel
7. Kuressaare: Rando Metsamaa
8. Kärsa: Rein Laaneser
9. Narva: Erkki Sepp
10. Paide: Eivin Toodo, Kristina Lepik
11. Paldiski: Boris Zujev
12. Pärnu: vanempastor: Ardi Leerima, abipastor: Tõnu Kuusemaa
13. Rakvere: Taavi Hollman
14. Reeküla: määramisel
15. Ruusmäe: Enno Sarik
16. Räpina: Ele Paju
17. Sakussaare: Hans Lahi
18. Sillamäe: Vladimir Beregovoi
19. Tallinn (eesti): Joel Aulis
Tallinn (vene): Aleksandr Fjodorov
20. Tallinna Uue Alguse: Stanislav Ossipov
21. Tapa: Joel Rang
22. Tartu: Priit Gregorios Tamm
23. Viitka: määramisel
24. Võru: Kaupo Kant

Ühinenud Metodisti Kiriku Globaalteenistus (GBGM):
misjonisekretär Üllas Tankler

Eesti Kaitsevägi: kaplan Jana Laaneser

Eesti Kaitseliit: vanemkaplan Raivo Nikiforov

Kaitseliidu Pärnumaa malev: kaplan Johannes Kakko

Kaitseliidu Tartu malev: kaplan Priit Gregorios Tamm

Tartu Vangla: vanemkaplan Olavi Ilumets,

kaplan Maire Latvala

Misjonipastor Leedu Aastakonverents: Andrus Kask

Tallinna Uue Alguse koguduse rehabilitatsioonikeskused: Jarl Shapovalov

EMK Teoloogiline Seminar: Taavi Hollman;

diakon Mark Nelson

EMK Teoloogiline Seminar ja Tallinna inglise keelne

osadus: misjonär Douglas Childress

EELK Diakooniahaigla: diakon Sirly Lahi

Vaba aasta Andrei Spiridenko

Pärnus, pühapäeval, 16. juunil, 2019. aastal

Piiskop Christian Alsted

Suvekonverents

Sellel aastal toimus metodisti kiriku 15. suvekonverents, mille teemaks oli „Olge pühad, sest mina olen püha“. Esimene õhtu lõppes torede peoga, mida viis läbi Räpina koguduse pastor Ele Paju. Vanemad inimesed said meenutada möödunut, sest Ele oli kogunud pildimaterjali, noorematele oli seal aga palju uut. See õpetab olema tänulik tänaste tingimuste eest. Kohati oli isegi uskumatu ja koomiline näha, milliste vahenditega on laagrit korraldatud, kuid ometi saadi hakkama. Õhtu lõppes tordisöömise ja ühe ilusama ilutulestikuga, mida ma olen näinud. Ka tort oli kõige suurem, mis ma kunagi olen teinud, sellest jagus ligikaudu 200 inimesele – seda kõike muidugi tänu andekatele abilistele!

Teenisin sel aastal kaasa konferansjeena ja nagu ikka, kui ise oled osa meeskonnast, koged üritust teisiti kui lihtsalt osalejana. Tuleb ette, et loengu ajal tegeled muude küsimustega jne. Mis mulle eriti meelde jäi, olid hommikused piiblitunnid. Mark ja

Livia Nelson rääkisid pühadusest Vanas ja Uues Testamendis. Pühadus on üks ilusamaid teemasid Piiblis. Pühadus tähendab eraldatust, näiteks Aaron oli eraldatud preestriteenistusse ja tema pühadus ei sõltunud sellest, kas ta oli hea või halb. Ta oli eraldatud, see tegi ta pühaks. Uus Testament näitab, et me leiame tõelise pühaduse Jumala sõnast, sest see uurib meid läbi, näitab, mis on meie mõtted ja motiivid (Hb 4:12), selle kaudu saame me arendada oma suhet Jumalaga, õppida mõistma tema tahet. Jumala tahe oli meid tuua tagasi pühadusse, mis inimesele algselt kuulus ja seda on ta teinud läbi Jeesuse lunastustöö.

Konverentsi üks kõnelejaid oli pastor Sergei Martjunitšev ja lõpetan siin tema edasiantud mõttega: „Ära unusta Jumala tegusid, tema reaalsust.“ Jeesus oli Jumala reaalsus esimese sajandi juutide seas. Jeesus on täna sinus, saagu tema reaalsus meis ja meie läbi enam ilmsiks.

KRISTINA LEPIK,
EMK Paide koguduse pastor

Fotod: Avital Murõitseva

Koguduse Arengu Kool

19.–22.septembrini 2019 toimus Tallinna metodisti kirikus Põhjala ja Balti piiskopkonna Koguduse Arengu Kool (School of Congregational Development). Eelmine samalaadne üritus toimus 2015. aastal. Seekordne kogunemine tõi kokku 206 osalejat: Leedust 24, Lätist 28, Norrast 34, Taanist 40, Soomest 17 ja Eestist 55 inimest, lisaks 8 väliskülast Saksamaalt, Inglismaalt, Põhja-Iirimaalt ja USAst. Konverentsi käigus toimusid plenaarsessioonid, õpitoad ja jumalateenistused. Peakõnelejateks olid Martyn Atkins Inglismaalt ja Barry Sloan Saksamaalt, külalishäädetruupiks oli Play It by Ear Põhja-Iirimaalt. Kohalik 14-liikmeline vastuvõtumeeskond andis oma parima, et konverentsi külalised end igati hästi tunneksid.

TAAVI HOLLMANN,
EMK Rakvere kogudus

Foto: Robert Tserenkov

Peakõneleja Martyn Atkins.

Foto: Cristian Alsted

Koguduse Arengu Kooli töötubades.

Foto: Robert Tserenkov

Pärnu Agape koguduse 98. aastapäev

Pärnu Agape kogudus tähistas suvelõpul 98. aastapäeva. Mõnel viimasel aastal oleme Pärnus koguduse aastapäeva tähistanud kahel pühapäeval. Sellel aastal alustasime sünnipäevanädalat 25. augustil koos Marjana Luistiga, kes käis külalisjutlustajana kogudust teenimas. Peamise sõnumina jäi minule kuulnud jutlusest kõlama küsimus „Kui palju me Jumala lastena püüame temaga suhelda ja tema lähedust otsida?“ Igaüks meist kogeb Jumalat veidi omal kombel ja saab Tema läheduse kinnituse endale unikaalsel moel. Mõnikord on see kinnitus selgem ja tugevam, mõnikord aga vaevu tajutav. Seetõttu on ka oluline, et me Jumala lastena asetame oma teadmised ja emotsioonid tahaplaanile. Kindlasti tuleb ette ka neid päevi, kui tuleb rutiinse harjumuse kohaselt ennast otsekui sundida Jumalaga suhtlema ning Tema lähedust otsima.

Üheks koguduse sünnipäeva tähistamise osaks oli ka pastor Tõnu Kuusemaa õnnistuspälv noorema ametivenna üle. Selle juurde kuulus piltlik näide ühest imepisikesest armsast lambukesest. Eks ole inimesed koguduses väga erinevad ja erinevates sündmustes vajab igaüks erilist lähenemist. See näib esmapilgul väga lihtne ja võibolla isegi vähetähtis meenutada, kuid igapäevase karjasetöö käigus on vaja teinekord just kõige esmaseid tõdesid meenutada. Aitäh Tõnule selle eest, et ta juhtis minu tähelepanu esmaste tõdede märkamisele. Aitäh Tõnule selle armastava südamega teenimise eest, millega ta on Pärnu kogudust erinevates rollides teeninud enam kui 30 aastat. Aitäh toetuse ja abi eest, mida võin kogudust teenides jätkuvalt kogeda, kui Tõnu on nüüd jätkamas kaaspastori rollis.

Aastapäeval oli muusikaga kogudust rõõmustamas

Fotod: Külli Kuusemaa

Agape segakoor. Koorilaul on läbi kümnete aastate toonud kokku palju erinevaid inimesi. Selle juures on suurim osa muusika armastamisel. Agape segakooris ei saa kuigi paljud kiidelda suure muusikalise professionaalsusega, aga laul tuleb kõikidel lauljatel südamest Jumalale kiituseks. Aitäh Meeli Tanklerile, kes on koori dirigendina pikka aega juhatanud ja aidanud ka mitte-professionaalsel laulusõpradel koori sobituda. Olgu siinkohal nimetatud, kui ka teie tahate Pärnu koguduse segakoori enda jumalateenistusele või mõnele teisele kiriku tähtpäevale külla kutsuda, siis andke sellest julgesti Meeli Tanklerile teada.

Mõistagi käis koguduse sünnipäeva tähistamise juurde tort ja palju muud põnevat. Aitäh kõikidele, kes sünnipäeva tähistamisele oma osa andsid ja aitäh kõigile, kes on koguduses Jumalat teenimas. Kui Jumal lubab, siis saame juba kahe aasta pärast suurt 100. juubelit tähistada!

Jumala õnnistust ja jõudu kõigile!

ARDI LEERIMA,
EMK Pärnu koguduse vanempastor

Ardi Leerimaa ja Tõnu Kuusemaa.

Euroopa Metodisti Nõukogu kogunes Rooma lähistel

14.-17. septembril kogunes Euroopa Metodisti Nõukogu (EMN) oma iga-aastaseks koosolekuks. 1993. aastal loodud EMN on katusorganisatsioon, mis koondab endas erinevaid Wesley juurtega Euroopas tegutsevaid kirikuid: Ühinenud Metodisti Kirik, Briti Metodisti kirik, Iiri Metodisti Kirik, Korea Metodisti Kirik, Portugali Metodisti Kirik, Itaalia Metodistide ja Waldenslaste Ühinenud Kirik, Hispaania Protestantlik Kirik, Church of Nazarene, Wesleyan Church, Rootsi Ecumeniakyrkan. Meie keskkonverentsist kuuluvad EMN-i lisaks piiskop Christian Alstedile ja piiskop Eduard Khegayle Jørgen Thaarup Taanist, Øyvind Helliesen Norrast, Natalia Prokhorova Venemaalt ja Meeli Tankler Eestist. Kokku on nõukogu liikmeid 40 ringis, neile lisaks osalevad koosolekul külalis-tena mitmete metodistlike organisatsioonide esindajad. Viimastel aastatel on nõukogu üha laienenud; nii oli sel aastal esmakordse vaatlejana kohal Vaba Metodisti Kiriku esindaja, et tutvustada EMN-le oma kiriku arenguid koguduste loomise osas ja tutvuda teiste kirikute esindajate ja tööga.

EMN koguneb iga aasta septembris erinevas riigis. Seekord oli kogunemiskohaks Velletri Rooma lähistel, kus Itaalia metodisti kirikul on oma konverentsikeskus Ecumene. Pühapäeval osalesime kogu gruppiga Roma Via XX Settembre metodisti koguduse jumalateenistusel. See kogudus on kirev ja paljurahvuseline. Lisaks itaaliakeelsele jumalateenistusele, kus meie osalesime ja kus teenis kaasa mitmete erinevate rahvuste esindajaid, toimus seal pühapäeviti veel inglise, tagalogi ja korea keelsed jumalateenistused. Pealelõunal tegime kolmekümneksaastases kuumuses Roomas väikese linnaekskursiooni ja õhtul kuulasime ülevaadet Itaalia

metodisti kiriku ajaloost ja teenimistööst.

EMN on sõnastanud eesmärgidena koordineerida ja arendada metodistlikul teoloogial põhineva kristliku sõnumi edastamist Euroopa tasandil, olla platvormiks ressursside ja kogemuste jagamisel ning oluliste teoloogiliste teemade arutamisel, vahendada kontakte kirikute vahel eri maades ja tagada metodistide võimalikult tugev esindatus Euroopa oikumeenilistes organisatsioonides. Igal koosolekul jagatakse infot viimastest arengutest nii kirikute sees kui ka oikumeenilisel tasandil ning kuulatakse aruandeid erinevatelt EMN-ga seotud organisatsioonidelt, suurematelt üle-euroopalistelt kogunemistelt ja oikumeeniliste organisatsioonide metodistidest esindajatelt. EMN-l on ka väiksemad töörühmad, mis pannakse kokku EMN liikmetest, kes soovivad mingis valdkonnas enam panustada. Hetkel on töörühmi 4: migratsioon, oikumeenilised suhted, misjoni areng ja missionaalne mõtteviis Euroopas ning Wesley teoloogia. Mina kuulun sellest sügisest Wesley teoloogia töögruppi. EMN allüksuseks on ka misjonifond *Fund Mission in Europe*, kuhu oleme viimastel EMK aastakonverentsidel saanud oma poolse annetuse teha ja kust mitmed meie kiriku projektid on omakorda toetust saanud. Viimase 4 aasta jooksul on sellest fondist toetatud 123 misjoniprojekti üle Euroopa.

Igal EMN koosolekul keskendutakse mingile teoloogilisele teemale. Enamasti tähendab see teoloogilise ettekande kuulamist ja ühist mõttevahetust, nii mõnigi kord võetakse vastu ka mingi ühisdokument, mis kajastab lühidalt metodistide ühiselt sõnastatud seisukohti antud küsimuses. Aastal 2017 oli teemaks kristlus ja kultuur, 2018 kristlik

Foto: Üllas Tankler

kuulutustöö erinevate religioonide kontekstis, 2019 kliimaprobleemid ja keskkond. Lugesime enne kokusaamist Inglise metodisti, baptisti ja reformeeritud kiriku töögrupi poolt koostatud õppematerjali pealkirjaga „Lootus Jumala tulevikule“, pidime kõik kaasa võtma kohalikust ajalehest kliimaprobleeme käsitleva artikli ja kolm inimest, nende hulgas mina, valmisime ette lühikese teoloogilise refleksiooni. Oma refleksiooni alustasin kirjakohtadega Psalm 8:4-5: „Kui ma näen su taevast, su sõrmede tööd, kuud ja tähti, mis sa oled rajanud, siis mis on inimene, et sa temale mõtled, ja inimesepoeg, et sa tema eest hoolitsed?“ Juhtisin tähelepanu sellele, kuidas pilgu pööramine Loojale, seejärel kogu loodule ja alles siis inimesele kui osakesele kogu suurest loodust võiks olla hea alguspunkt kujundamiseks lugupidavat hoiakut keskkonna suhtes, milles elame. Vaid mõni salm hiljem selgub paraku, et kuigi see alandlik Jumala hoolimise üle hämmastunud inimlaps kasutab iseenda ja kogu ülejäänud loodu suhte kirjeldamiseks sama sõna, mida on kasutatud 1. Moosese raamatus, nimelt et ta on kutsutud ja seatud loodut „valitsema“ (1 Ms 1:28), lisab ta omapoolse täpsustuse:

Foto: Üllas Tankler

Euroopa Metodisti Nõukogu delegaadid.

„kõik sa panid tema jalge alla“ (Ps 8:7). See väike viide näitabki ehk kõige paremini kätte, mis on inimese ja looduse suhetes viltu läinud. Sest Jumala plaan on olnud valitsemine, mis hoolib ja hoiab, mitte ei talla ja alluta. Jumala esmane plaan oli panna inimene „Eedeni aeda harima ja hoidma“ (1 Ms 2:15). Näitasin ka Rimi reklaami, mis kutsub üles elustiili loodust hoidvamaks muutma ja tõstasin küsimuse, miks selline ülekutse jõuab meieni kaupluseketi, aga mitte näiteks kiriku kaudu.

Ühises arutelus ja toetudes Saksa

ÜMK esindaja Hans-Martin Renno poolt välja pakutud ettepanekutele konkreetse tegevusplaani osas keskendusime sellele, kas ja kuidas me igaüks omal maal ja omas kirikus võiksime teadlikult ja vastutustundlikult anda oma panuse kliima soojenemise aeglustumisse. Arutelu tulemusena sündinud lühike ühisdokument, mille lõplik sõnastus on veel kujunemas, kutsub üles kõiki EMN liikmeskirikuid – seega ka meid siin Eesti Metodisti Kirikus – kasvatama teadlikkust sellest, et Jeesuse jüngeriks olemine kannab endas ka vastutustundlikku suhtu-

mist kogu Jumala loodud maailma. Saame igaüks selles osas midagi ära teha, mõeldes järele oma tarbimise ja reisimise ja prügi tootmise üle ning tehes kasvõi väikesi muudatusi. Seda teadmises, et kõik see, mille Jumal kord Eedeni aias inimese hoole alla andis, on Jumala silmis jätkuvalt väärtuslik. Iga loomispäeva lõpul vaatas Jumal oma loodu peale ja ütles selle kohta, et see on „hea“.

MEELI TANKLER,
EMK Pärnu Agape kogudus

EMK Noortetoimkonna uued liikmed

Kirikuvalitsuse poolt moodustatud meeskond on aasta jooksul veetnud aega nii koos noorte kui ka Jumalaga erinevatel üritustel. Meil on suur rõõm tutvustada toimkonda, kuhu kuuluvad nii noored kui ka kogemustega töötajad, et üheskoos jõuda kohalike noorteni ja sealt edasi ühiskonna väljakutseteni – olles kui „sillaehitaja“ tänapäeva noorte ja Jumala vahel.

Ele Paju
EMK Räpina

Maris Paas
EMK Pärnu Agape

Jane Soosaar
EMK Reeküla

Maria Tamm
EMK Tartu Püha Luuka

Benjamin Paju
EMK Räpina

Vitali Baranov
EMK Tallinna Kogudus
Administraator

Robert Tserenkov
Eesti Metodisti Kirik
Superintendent

Urmass Sassian
EMK Tallinn

ELE PAJU
EMK Noortetuht

ÜMK Aafrika piiskopid taunivad kiriku lõhenemist

Aafrika piiskoppide kogu koostas 6. septembril 2019 Zimbabwe, Mutares asuvas Aafrika Ülikooli ülikoolilinnakus toimunud iga-aastasel piiskoppide kogunemisel avalduse teemal „Aafrika kiriku ümbermõtestamine: üleskutse taastada meie Aafrika identiteet muutuste valguses. Reaalsused ülemaailmses metodistlikus denominatsioonis”.

Enne avalduse koostamist suhtlesid piiskopid paljude erinevate Aafrika riikide metodistlike kogukondadega, kes pakkusid välja erinevaid konfessiooni tulevikuplaane.

Piiskopid teatasid, et on mures selle pärast, et Ameerika Ühendriikide ÜMK kirikute juhtorganites toimub kümneid arutelusid ÜMK tuleviku teemal ilma keskkonverentside esindajate osaluseta, sealhulgas ilma Aafrika esindajateta.

Aafrika piiskopid kinnitavad, et Ühinenud Metodisti Kirik jätkab Aafrikas tegutsemist ka pärast 2020. aasta üldkonverentsil vastu võetud võimalikke lõhestavaid otsuseid. Seetõttu on piiskopid otsustanud mitte toetada ühtegi kavandatavat seadust ega plaani, mis nõuaks Ühinenud Metodisti Kiriku jagunemist või laialisaatmist.

„Me ei toeta ühtegi seaduseelnõud, mis nõuaks Ühinenud Metodisti Kiriku laialisaatmist. Peame oma väärtuseks olla ühendatuna ja ülemaailmse kirikuna, kes on pühendunud tegutsema Jeessuse Kris-

tuse jüngritena maailma muutmiseks”, ütlesid piiskopid juba oma 2018. aastal tehtud avalduses.

Aafrika piiskopid märkisid, et nad on esitanud Ühinenud Metodisti Kirikule kaks avalikku pöördumist 2015. ja samuti 2018. aasta septembris. Aafrika piiskopid rõhutavad, et uues avalduses on kokku lepitud alljärgnevas:

- Aafrika kirikuna ei aktsepteerita ega toetata homoseksuaalset praktikat, kuna see on vastuolus pühakirja õpetustega.
- Ei aktsepteerita ühtegi plaani, mis nõuab kiriku likvideerimist ja väikimisi kiriku juhtimisorganite sulgemist.
- Isegi kui Ühinenud Metodisti Kirik lõheneb, jäävad Aafrika metodistid endiselt Ühinenud Metodisti Kirikuks.
- Et jäädakse ka edaspidi evangeelseks, misjoneerivaks ja Piiblile keskendunud kirikuks, mis on ühtaegu globaalne ja kokkuhoidev.

Aafrika piiskopid väljendasid ka veendumust, et nad ei lase aruteludes ega eelnõudes kiriku terviklikkust lõhestada. „Me ei saa lubada, et ülemaailmse kiriku lõhenemine killustaks ka Aafrika kiriku. Me ei saa lubada, et kiriku lõhenemise pooldajad näevad meid järjekordselt teise klassi kodanikena, keda vajatakse ainult siis, kui on vaja hääletustel meie häält. Oleme liiga kaua olnud alama klassi kirik. Me usume, et aafriklas-

ÜMK Aafrika piiskopid.

tena on meil kirikus enesemääramisõigus ja meil on õigus rääkida enda eest ja otsustada, kes me tahame olla,“ seisab avalduses.

„2020. aasta üldkonverentsile minnes kutsume kogu konfessiooni esindajaid üles olema vaoshoitud ning üksteisest lugupidaval viisil kujundama loomupärase seksuaalsuse-alase seisukoha.“

Ühtlasi kutsusid piiskopid Aafrika kirikut üles jätkama võitlust selliste pahedega nagu rassistlikud ja ksenofoobsed rünnakud Lõuna-Aafrikas valgetest vähemuse vastu, samuti terroristlike grupeeringute vastu nagu Boko Haram, ning ühendama jõupingutused vaesuse ja haiguste, nagu näiteks malaaria ja Ebola-epideemia tõkestamisel erinevates Aafrika osades.

9. september 2019

Allikad: UM News

<https://www.umnews.org/>

<https://www.umnews.org/en/news/african-bishops-say-they-oppose-separation-plans>

<https://www.unitedmethodistbishops.org>

KODUTEEL

EMK õnnitleb!

Šotimaal, Glasgows, valiti 28. septembril pastor Meego Remmel Euroopa Baptistiliidu presidendiks. Euroopa Baptistiliit (EBF) ühendab sadu tuhandeid kristlasi üle Euroopa, Lähis-Ida ja Kesk-Aasia. Koduteel õnnitleb!

Mego Remmel vasakult kolmas.

Esimene üleeuroopaline fokolaaride ja nende sõprade kokkutulek*

Fokolaaride liikumine on rooma-katoliku kiriku alluvuses. Tuumiku moodustavad täisliikmelisusega ja truudusevande andnud fokolariinid, kes võivad aga olla erinevate kirikute ja kiriklike kogukondade kristlased. Samuti on fokolariinide hulgas maailma peamiste usundite liikmeid, aga ka inimesi, kellel puudub eriline usuline veendumus. Igaüks neist peab kinni liikumise eesmärgist ja vaimust, järgides truult oma usu ja südametunnistuse ettekirjutusi. Liikumise keskme moodustavad seega tsölibaadis elavate meeste ja naiste, fokolariinide kogukonnad, kes pühendavad oma elu Jumalale vaesuse, kasinuse ja kuulekuse töötusega ning elavad eraldi majapidamistes, mida nimetatakse „focolares”, itaaliakeelsest sõnast „kodukolle”. Ka abielus olevad inimesed võivad olla nende kogukondade liikmeteks, jäädes samas oma perekonna juurde, kinnitades sellega oma pühendumist abielu sakramendile. Ka nemad peavad tegema samasuguse evangeeliumi järgimise radikaalse otsuse ja andma töötusvande, et luua läbi abielu enda ümber keskkonda, mis toob maailma ühtsust ja ühtekuuluvust. Fokolariinide keskusi või siis majapidamisi ümbritseb aga nn liikumise sõprade suurearvuline kogukond, kes ei ole seotud töötusvandega ja keda loendatakse tänaseks päevaks maailmas üle 200 000 inimese.

Kaks tähtpäeva

Fokolaaride liikumise korraldatud esimene üleeuroopaline kokkutulek, *European Mariapolis* 2019, sai alguse 14. juulil Tonadico linnakeses, mis asub kaunis Primiero

Foto: Andres Kapp

European Mariapolis 2019 kokkutulekul.

orus, suurejoonelises Dolomiitide mäestikus, Põhja-Itaalias. Kokkutulek kestis neljas vahetuses kuni 11. augustini 2019, kus osales kokku enam kui 2800 inimest kogu Euroopast. Koosviibimise kohaks oli valitud just see paik, kus seitsekümmend aastat tagasi toimus fokolaaride liikumise rajaja Chiara Lubichi ja väikese grupi inimeste esimene kogunemine – „Mariapolis”. Sellesuvisel suurürituse motoks oli: „Aim High!” (Kõrge eesmärk) Esimeses vahetuses osalesid fokolaarid ja liikumise sõbrad Tšehhist, Slovakkias, Suurbritanniast, Prantsusmaalt ja Itaaliast. Teises vahetuses Saksamaalt, Horvaatiast, Poolast, Hollandist, Belgiast ja Iiriimaalt. Kolmandas vahetuses Venemaalt, Ukrainast, Valgevenest, Leedust, Eestist, Sloveenias ja Portugalist. Neljandas vahetuses Ungarist, Rumeeniast, Saksamaalt, Hispaaniast ja Itaaliast.

Eestlaste grupi moodustasid vaid neli inimest EMK Tallinna

kogudusest. Kindlasti tuleb märkida, et fokolaaridel on kontakte lisaks metodistidele ka Eesti baptistide, luterlaste, õigeusklike ja loomulikult katoliiklastega.

Kokkutuleku põhjuseks oli ka teine tähtpäev. Kuuskümmend aastat tagasi kogunesid siinsamas paigas Põhja-Itaalias erinevate Euroopa riikide parlamentide saadikud palvetama, et pühitseda neitsi Maarjale oma riikide rahvad ja laiemalt kõik maailma rahvad. Igaüks neist erinevate parlamentide saadikutest kandis tol ajal südames oma riigi lootusi ja püüdlusi, millele nad pidid vastama vastutustundlike ja sobivate poliitiliste valikutega. Nad seisid silmitsi oluliste väljakutsetega ajal, mil ideoloogiline konflikt jagas maailma vastandlikeks leerideks ja blokkideks, mis ähvardasid uuesti maailmarahu. Pärast Teist maailmasõda vajasis Euroopa riigid ja linnad uuesti ülesehitamist, erinevate kogukondade taasloomist,

majanduse arendamist ja seaduslikkuse tagamist. Kõik need olid kiireloomulised väljakutsed, mis nõudsid poliitilist pädevust ja ühiskonna eest hoolitsemist. Kuid need kokkutulnud poliitikud ei kogunenud tol ajal ümarlaua taha ega korraldanud rahvusvahelist tippkohtumist; selle asemel tulid nad kokku palvetama inimeste ühtsuse eest. See oli tõepoolest eba-harilik valik, mis aitas tagada Euroopale tulevikku.

Poliitiline maailm nõuab ka tänasel päeval oskust ja vastutust, ausust ja järjekindlust, oskust töötada kire ja julgusega. Kuid väärtus, mis poliitilisi tegevusi kõige enam tõhustab, on võime näha kaugemale, et kavandada ühiskonna tulevase raamistikke ja soodustada nende kasvu.

Need poliitikud, kes kuuskümmend aastat tagasi palusid Jumalalt ühtsuse kingitust ja otsustasid selle täitmisele pühenduda, teadsid, kuidas vaadata väga kaugele ette. Pärast liikumise rajaja Chiara Lubichi ideedega tutvumist olid nad saanud olulise õppetunni: universumi olemuseks on ühtsus. See oli neile arusaadav enam kui ainult intellektuaalsel viisil, sest ühtsus oli fokolaaride eluviis ja norm: nad olid seda tegelikult igapäevaelu väiksemates või suuremates tegevustes ja valikutes kogenud. Ühtsus hakkas elama selles uues liikumises, kuna see edastas erilist valgust suhetele ühiskonnas, milles kutsuti kõiki inimesi üles muutmisele, ükskõik mis olukorras nad ka ei oleks.

Ka tänasel vastandumise ajastul peetakse inimeste head läbisaamist uueks ja revolutsiooniliseks viisiks elu ja maailma nägemisel. See pole lihtsalt ideaal nagu paljud teised, sest ühtsus tuleneb palvest, millega Jeesus ise Isa poole pöördus, kui ta tõstis oma silmad taeva poole ja palvetas, et kõik võiksid olla üks. Just selles palves saab inimkonna ajalugu uue tähenduse. Seepärast polnud ka juhus, et üks esimesi

Foto: Tarmo Lilleoja

Eesti delegatsioon, vasakult: Tarmo Lilleoja, Harry Välja, Andres Kapp ja Allan Ventsel.

Chiara Lubichit jälginud poliitikud oli Itaalia parlamendi tuntud liige Igino Giordani. Ta tervitas ühtsuse ideaali, tõlgendades seda asjakohase väljendiga: „ajalugu on viies evangeelium”, sest ajalugu näitab Jeesuse palve ja seetõttu ka Jumala loomise plaani pidevat ja järkjärgulist täitumist.

Liikumise eesmärgid

Fokolaaride liikumise peamiseks eesmärgiks on erinevate kogukondade liikumine ühtsuse poole. See tähendab, et sotsiaalsed muutused võivad viia kodanikud, ühendused ja erinevad riigid ühtsema maailma poole, kus valitseb suurem solidaarsus. Kõik, mis aitab kaasa kogukondade ja rahvaste koostööle, rahule ja suuremale lähedusele, on kooskõlas ehtsa arenguga ja võimaldab edasiminekut. Teisisõnu, kui soovite oma rahvale midagi head anda, peate ka ise teiste rahvaste hüvangu nimel panustama. Sellepärast kutsubki liikumine üles armastama oma naaberriiki kui enda oma. Armastama oma riigis isegi naaberparteid kui enda oma.

Tänapäeva väljakutsed

Väljakutsed, millega täna silmitsi seistakse, ei ole fokolaaride arvates

vähem pakilised kui 60 aastat tagasi. Vastupidi – vajadus töötada ühtsuse nimel on tänapäeval veelgi selgem kui kunagi varem. Globaalsed protsessid, mille tunnistajaks oleme, näitavad riikide, rahvaste ja kogukondade vastastikust sõltuvust meie planeedil. On saanud selgeks, et meie tänase päeva suured teemad on seotud kõigi inimeste jaoks elutähtsate teemadega: keskkonnast hoolitsemine, vanemad ja uuemad vaesuse tüübid, varjatud konfliktid ja sõjad, ränne globaalses mastaabis (mis kahjuks on enamasti vaesuse, sõja ja kliimamuutuste tagajärg), rikkuse ebaõiglane ümberjagamine, loodusvaradele juurdepääs ja inimõiguste tunnustamine. Need küsimused läbivad tsiviil-, kultuurilisi ja poliitilisi erinevusi. Seetõttu kaasavad nad riike jätkuvasse dialoogi, mille eesmärk on arendada poliitilist integratsiooni.

Inimkonna tulevik palub valju häälega head läbisaamist. Fokolaaride liikumine reageerib sellele üleskutsele. Samas rõhutab liikumine just ühtsuses head läbisaamist erinevate rahvaste ja kogukondade vahel, mis aga ei tähenda rahvaste ühtesulandumist.

Euroopa kokkutuleku lõpetamise koosolekul rõhutas lõppsõnas

Foto: Andres Kapp

Osalejad kogunevad.

liikumise uus president Maria Voce: „Ka täna, nagu 60 aastat tagasi, võime palvetada Jumala poole, et poliitikud seaksid eesmärgi ühtsusele kõigi maapealsete rahvaste vahel. Minu sügavam soov on, et selle palvega kaasneks uuendatud pühendumine elada ühen-

datud maailma nimel, nii isiklikult kui oma kogukonnana. Me levitame muutuste seemneid, mis on vajalikud oleviku ümberkujundamiseks ja kirjutame uusi lehekülgi inim perekonna ajaloos ühtsuse poole liikudes.”

*Artikkel refereerib liikumise presidendi Maria Voce ettekannet European Mariapolis 2019.

Samuti on kasutatud www.focolare.org materjale

ANDRES KAPP,
EMK Tallinna kogudus

TÄHTPÄEVAD

- **12. august 1944** Øystein Olsen, ÜMK piiskop – 75
- **20. august 1939** Harald Pöld, Eesti Misjoni Seltsi asutaja – 80 aastat surmast
- **17. september 1889** Sankt-Peterburgi metodisti kogudus – 130 aastat
- **21. september 1899** Aleksander Kuum, EMK superintendent – 120. sünniaastapäev

Mälestuspäevad

- 23. august 1939 Molotov-Ribbentropi pakti allkirjastamine Moskvas, kommunismi ja natsismi ohvrite mälestuspäev
- Balti keti 30. aastapäev
- september 1944 eestlaste suurpõgenemise 75. aastapäev
- 22. september vastupanuvõitluse päev

SÜNNIPÄEVAD

23. juuli	Urve Pärnamets	80
28. august	Maimu Helde	90
7. september	Tiina Koppel	70
11. september	Leili Kolk	70
14. september	Arvo Nurmsalu	80
24. september	Emo-Imbi Sivadi	75

EMK õnnitleb:

21. august	Joel Rang	60
14. september	Peeter Piirisild	92

Aleksander Kuum 120

Täna on vanavanematele pühendatud päev. See on hea, et ka vanemat põlvkonda meelde tuletatakse. Tahan tänulikult meenutada oma kristlikke vanemaid, kes mõlemad kuulusid sellesse kogudusse aktiivsete liikmetena. Nende kutsel tulin 1951. a (68 a tagasi) ühel novembrikuu neljapäeval Mere puiestee kirikus toimunud metodistikoguduse palvetundi, kus mul oli esimene isiklik kokkupuude pastor Aleksander Kuumaga. Olin 14aastane, kopsutuberkuloosi põdev teismeline. Ka kooliskäimisse oli tekkinud pikem paus.

Mere puiestee kiriku väike saal oli puupüsti palvelisi täis. Puupüsti rahvast täis – nii võis iseloomustada kõiki Mere puiestee kirikus toimuvaid metodisti koguduse jumalateenistusi. Talviti kondenseerus hingeaur külmadele seintele ning oli näha, kuidas peenikesed veenired alla valgusid. Leidsin ühe vaba tooli kantsli läheduses ning kuulasin pingsalt, mida rääkisid mõlemad kohal viibivad pastorid: Aleksander Kuum ja Hugo Oengo. Pastor Kuum, kes seda palveteenistust tol õhtul juhatas, nii on mul praeguseni pilt temast vaimusilmas, naeratas, vaatas rahva poole ja esitas üleskutse, mille ta oli palju kordi esitanud inimestele, kellele ta oli kuulutanud, et Jeesus on Tee, Tõde ja Elu. „Ta on tulnud, et meil oleks elu ja seda ülirohkesti.” Ta võtab vastu igauhe, kes mõistab, et ta on patune ja vajab Päästjat. Jah, ta kuulutas ka tol õhtul seda vana head lugematuid kordi lugematu arvu inimeste poolt läbiproovitud ja kogetud rõõmusõnumit – evangeliumi.

Mullegi silma vaadates küsis: „kas on siin täna õhtul ükski inimene, kes tahaks oma elu usaldada Jumala kätte?” Tol õhtul olin mina üks neist, kes seda kõigest sü-

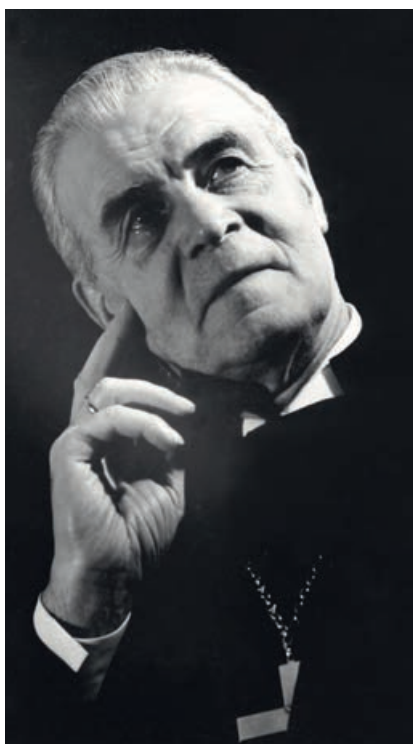

Foto: EMK kogu

damest tahtis. Panin koos teistega oma põlved palvekoja põrandale ja ütlesin oma soovi kogelevas palves Jumalale.

Sellest päevast on möödunud 68 aastat. Täna toon Jumalale südamlukku tänu pastor Aleksander Kuuma eest, kelle veenev kutse järgida Jeesust on mind õnnistanud rikkalikult kõik need paljud aastakümned. Kuidas küll ma võlgnen tänu Al. Kuumale ja tema kaaspastor Hugo Oengole võimaluse eest nende jutluste ja eeskuju kaudu Jumalat ja Tema sõna tundma ja armastama õppida! Ja et metodisti kiriku rüpes õpetati meid armastama ja hindama kõiki Jumala lapsi. Ma võlgnen tänu pastor Kuumale ka selle eest, et ta 52 aastat tagasi kutsus mind pühendumis pastoritööle.

Et seda järgnevat osa Al. Kuuma elust mõista, pean natukene valgustama ajaloolist tausta.

Eelpool mainitud perioodil valitses stalinistliku terrori õhkkond: massiküüditamised, kõikvõimalikud repressioonid, jälitamised,

lugematud sunnitöölaagrid. Kirik ja vaimulikud liigitati samuti rahvavaenlaste poolele, mis kuulus likvideerimisele, mida oli juba suures mastaabis tehtud. Mis Eestisse puutub, siis oli suur hulk vaimulikke juba kas tapetud või vangilaagris. Ja need, kes olid veel vabaduses, olid KGB hoolika järelevalve all.

Eriti teravaks pinnuks parteibosside ja KGB silmis oli Tallinna metodisti kogudus. Miks?

Tõenäoliselt oli see tol ajal üks vähesi, kui mitte ainuke kogudus, mis kasvas. See oli midagi, mida tolleaegsed võimurid ei suutnud taluda. Ja mida nad pidid kirjutama Moskvasse saadetavatesse aruannetesse religioossete igandite likvideerimise kohta Eesti NSV-s?

1949. aasta massiküüditamisele järgnes 1950. aasta Kommunistliku Partei Keskkomitee pleenum, mille otsuste põhjal represseeriti ka see osa eesti intelligentsist, kelles kahtlustati leiduvat kasvõi vähimalgi määral rahvuslikku hõngu. Sellesse kategooriasse oli arvatud ka vaimulikud. Tolleaegsed suhteid okupatsioonivõimude ja Tallinna metodisti koguduse vahel iseloomustab NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Usukultusasjade Nõukogu Voliniku ENSV-s sm Kivi kiri EK(b)P Keskkomitee sekretärile sm Käbinile, 31. augustil 1951. aastal. (Salajane). Suhteliselt pikas, volinikult parteibossile saadetud kirjas ja parteibossilt KGB ülemustele saadetud kirjas kurdab volinik, et kui Nõukogude valitsuse taotlusel suleti metodistide palvemaja (Petlemma kirik – 200 liiget) Kopli tn. 92A ja metodistide usuühingu tegevus sai üle viidud adventistide palvemajja Mere puiesteel, (tsiteerin:) „Siis uues asukohas aga algas metodistide vaimulikest koosolekutest osavõtjate arv järjekindlalt suurenema. Esmajoones pühapäe-

vastel hommikustel jumalateenistustel.

1. jaanuariks 1951 oli metodistide usuühingus 192 inimest, kuid praegusel momendil 350–375 inimest ja vaimulikest koosolekutest võtab osa keskmiselt 400 inimest. Usklike arvu suurenemine on teostunud just käesoleva aasta jooksul. (Tegelikult 1951. a 7 kuu jooksul.)

Jälgides metodistide usuühingu tegevust, eriti viimastel kuudel, selgus, et nende presbüter (s.t vanem või pastor) Kuum oli läinud tegevusele, mille eest pidin tegema isiklikult temale, metodisti kirikuvalitsuse juhatajale ja u/ü täitevorgani liikmetele (kog. juhatajale) märkusi, et normaliseerida usklike tegevust usuühingus.“ (s.t Tallinna metodisti koguduses.)

Edasi pani volinik Al. Kuumale süüks, et ta oli kogudusse võtnud ühe nelipüha koguduse liikme, kuid nelipühakirik oli NSV Liidus keelatud ja julmalt jälitatud. Samuti häiris võime see, et peale jumalateenistust pastorid palvetasid nende inimestega, kes soovisid kristlasteks saada, ja ka nendega, kes soovisid eestpalvet oma terviseprobleemide pärast. Seda nimetati kinniste koosolekute pidamiseks, kuigi kiriku ukSED olid ka sel ajal kõigile avatud. Väga pahaks pandi seda, et pastor Kuum andis jumalateenistustel sõna ka koguduse liikmetele, et oma usku tunnistada. Seegi oli rangelt keelatud. Siis punavõimude viha meie pastori vastu järjest kasvas.

Tsiteerin: „Nende koosolekuil ei esinenud ainult registreeritud usukultusteenistuja, vaid terve rida tegelasi, kelledest eriti väljapaistva osa moodustab üks isik. See on endine Tallinna Polütehnilise Instituudi professor Hugo Oengo. Hugo Oengo on seega pärast tema vabastamist kõrgemate õppeasutuste tööst, lülitunud aktiivselt metodistide usulisse liikumisse Tallinnas ja moodustab praegu koos presbüter (pastor) Kuumiga metodistide juures autoriteetse tuumiku,” kurdab

usuasjade volinik parteibossile Käbinile ja KGB ülemale. Aga selle viimase lause eest paneksin volinikule 5+. Paremini ei saagi iseloomustada tolleaegset olukorda Eesti Metodisti Kirikus.

Tegelikult pastor Oengo vallandati Tallinna Polütehnilisest Instituudist.

„Oengo ei jätnud märkimata ka seda, et ta just usu pärast on palju kannatanud ja et teda sellepärast senini kõigist ametitest on vallandatud ja tal oleks väga raske, kui ta peaks loobuma usulisest tegevusest.” Tollel Kuuma ja Oengo kõnelusel volinikuga töid mõlemad ka näiteid Jumala vastustest palvetele haigete pärast. Ja volinik lisab kirjas Käbinile selle kohta oma kommentaari: „Need muidugi ei ole ainukesed juhtumid nende elus, need on viimased. Niisuguseid juhtumid ongi põhjusteks, et Kuum ja Oengo palvemajas peavad palvetamist arstliku iseloomuga... Ma olen lugenud suurel hulgal sektantlikku kirjandust”, jätkab volinik „ja olen leidnud neis palju näiteid, kus Jumal palvete alusel ei ole keeldunud oma abist palvetajaile. Kuni 5. juulini oli olukord palvemajas järgmine: 12. juunil pidas koosoleku Oengo, 14., 17., 21. – jälle Oengo. Registreeritud usukultuse teenistujaks on aga presbüter Kuum. 31. juulil tegin teistkordse hoiatuse presbüter Kuumile. Ülesandeks on nüüd jälgida metodistide usuühingute tegevust. Erilise tähelepanu all on aga Tallinna metodistide usuühingu tegevus. Kui siin jätkatakse tegevust endistel rööbastel, tuleb arvestada karmimate abinõude rakendamist, millega märgin presbüter Kuumi arvelt võtmist. Kuumile ma tegin teatavaks, et usuühingu tegevuse voolamine võib tuua tagajärjed, väga rasked. Kuum mõistis selle all usuühingu likvideerimist ja andis vastuse, millest tuli järeldada järgmist: Koguduse likvideerimisel inimesed jäävad ja nad hakkavad koos käima korterites gruppides.”

Allkiri ....Kivi (NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva usukultusasjade Nõukogu volinik)

See kirves, mis oli rippunud juba mõnda aega pastor Kuuma pea kohal, langes täie raskusega alla ühel 1952. a maikuu ööl, kui Al. Kuum arreteeriti. Järgnes kuudepikkune ülekuulamine KGB peamajas Pagari tänaval. Seejärel lavastati kohtuprotsess ülemkohtu hoones Pärnu maanteel, mida võisin oma silmaga näha ja kõrvaga kuulda. Prokuröriks oli üks vene keelt kõnelev ja ägedalt žestikuleeriv tegelane. Kohus läks otsust langetama. See käis kähku, sest tolleaegse tava järgi oli otsus juba ammu tehtud kusagil mujal ja sellele kohtuks nimetatud nukuteatril rale vastav korraldus kätte antud. Otsus oli tehtud arvestusega, et see Kristuse rõõmusõnumi kuulutaja enam iialgi ei saaks häirida puru-ateistlikku ja vägivaldset nõukogude võimu. Otsus kõlas: 25+5 aastat sunnitöölaagrit koos kogu vara konfiskeerimisega. Meelde on talletunud pilt sellest, kui pastor Kuum kahe relvastatud konvoi sõduri vahel väljus kohtusaalist koridori ja, silmates seal oma kallist Agathet, abikaasat ja nende 7 lapse ema, sirutas käe välja, et ta pöske jumalagajatuks puudutada, siis tegi üks konvoisõduritest seda takistada püüdva liigutuse.

Järgnesid neli Siberi aastat: põgenemiskatse, üksikvangistus ja laululooming, Stalini surm, Hruštšovi sula ja paljude vangide vabastamine. Tagasi kodumaal 1956. a, ärkamisajad Mere puistee kirikus, koguduse jõudne kasv.

Sa oled nüüd Jeesuse juures koos paljudega, keda sa oma maise elu päevil Teda järgima kutsusid. Suur tänu sulle! Jumala võrratule armule lootes, nägemiseni!

OLAV PÄRNAMETS,
8. september 2019

Aleksander Kuuma perest

Kuuma pere (Agathe ja Aleksander Kuuma järeltulijad ning hõimlased) on nüüd juba enam kui 40-liikmeline ja tõenäoliselt kasvab veelgi. Mul on hea meel tõdeda, et saame omavahel hästi läbi, hoiame kokku ja püüame perekondlikke traditsioone säilitada. Võib-olla aitab meid see, et mina ja mu õed-vennad – Aadu, Leev, Toomas, Naatan, Ruth, Vilja ja Mati – kasvame üles suures peres, kus valitakse üksmeel ja hoolivus. Samas pole me unustanud ka tõdemust, et head suhted ei püsi iseenesest ning oleme ka ise püüdnud selle nimel tegutseda. Ühisüritustest kuulub kõige tähtsamate hulka iga-aastane perekonna jõuluõhtu, mida korraldame jõulureedel isa-ema viimases kodus Mustamäel. Seal laulame jõululaule (muuhulgas isa lemmiklaulu „Vaikselts sajab lund”), lapsed loevad ette jõuluevangeeliumi, vahetatakse kingitusi ja ei puudu ka jõululaud.

Olulisel kohal iga-aastaste ühisürituste reas on Kuuma pere spordipäev, mis toimub juulis rotatsiooni korras kas Muhus, Viinistul või Haapsalus. Võisteldakse rahvalikel aladel (korvivisked, jalgpallilöögid, ketasgolfi visked, noolevisked jne) ning üldvõitja saab rändkarika, mis

kannab nimetust Alexander Cup. Viimast on üle antud juba üle 20 korra (aasta).

Armastatud ürituseks on kujunenud iga-aastane Tallinnas toimuv tenniseturniir, mida peetakse nn. „igamehe paarismängu” formaadis, kus kõige tugevam mängija pannakse paari kõige nõrgema mängijaga jne. Tennisemängijaid on meie peres juba üle 20 ja valdav osa neist osaleb ka sellel turniiril. Turniir lõpeb ühise kohvilauaga ja võitjate autasustamisega.

Muhus, kus ühisel krundil asuvad minu ja mu poja Ardi suvemajad, oleme mõnel viimasel aastal pidanud nn. „kohvikupäeva”. See pakub palju elevust lastele, kuna nad osalevad nii toitumise valmistamisel kui ka esinevad kontserdil. Tänavusel kohvikupäeval külastas

meid muide ka EELK peapiiskop Urmas Viilma oma abikaasaga. Viimane juhatab Tallinnas kooli, kus õpivad minu tütre Mariti lapsed. Suvel on meid Muhus külastanud ka Olav Pärnametsa poja pere, Taavi Hollmanni pere ja teisedki.

Meie pere ühistegevuste hulka kuuluvad veel sünnipäevade tähistamine, haudade hooldamine ja külastamine, laste pühapäevakoolis õppimine ja ka pühapäevahommikuste jumalateenistuste külastamine (mis võiks küll olla aktiivsem).

Ma loodan, et meie pere emal ja isal on meist hea meel. Meie omalt poolt peame oluliseks tõdemust, et austame oma isa ja ema, siis käib su käsi hästi maa peal.

LEEV KUUM,
Agathe ja Aleksander Kuuma poeg

Isa-ema kuue lapsega.

Foto: Marika Heinalu-Kuum

Kuuma järeltulijad tänapäeval (Aleksander Kuuma mälestamisel 8. septembril Tallinna metodisti koguduses).

Kristlike töötajate ettevalmistamine Eesti Metodisti Kirikus

2

„Tuletage meelde endisi asju ...“ (Jesaja 46:9)

Seoses Eesti Metodisti Kiriku Teoloogilise Seminari 25. aastapäevaga annan lühiülevaate kristlike töötajate ettevalmistamisest Eesti Metodisti Kirikus alates 20. sajandi algusest kuni tänapäevani.

4. Õppetöö nõukogude võimu perioodil

Nõukogude võimu perioodil toimus jutlustajate ettevalmistamine Tallinnas, EMK keskuse hoones, aadressil Apteegi tn 3 nii Eesti Metodisti Kirikule tervikuna kui ka Tallinna metodisti kogudusele, kuigi ametlikult ei olnud taoline tegevus võimuorganite poolt aktsepteeritud.

Lühiülevaate tehtud õppetööst saame Tallinna koguduse diakoni Harald Altoki aruandest (06. 03. 1981), mille ta esitas EMK keskuses Apteegi tn 3. Harald Altok oli ka ise mõnda aega Tartu Ülikooli usu-teaduskonnas õppinud, kuni nõukogude võim 6. augustil 1940 tema teoloogilised õpingud katkestas.

Noorte individuaalset õppetööd seminari korras alustati esmalt Tallinna koguduses 1965. a talvel tolleaegse superintendendi Aleksander Kuuma algatusel, kes ka moodustas vastava komitee (Hugo Oengo, Paul Kornel, Friedrich Männamaa, Harald Altok ning lektoritena väljaspool Tallinnat Ferdinand Tombo ja Jaan Puskay). Õppekava koostati Evangeeliumi Kristlaste Baptistide Liidu õppekava järgi. Sellest nn „põrandaalusest seminarist“ võtsid osa mitmed meie pastoriid, kel polnud võimalik nõukogude võimu ajal teoloogilist väljaõpet saada.

Olav Pärnamets meenutab õpinguaegu Apteegi tänaval oma eluloolises raamatus „Elu armu

arvel“: „Ma ei kahtle, et KGB-s teati, et selline õppus käib. Aga ma ei tea, et sellest erilist pahandust oleks olnud. Vähemalt minu kõrvu ei ulatunud midagi. Loomulikult solgutas KGB juhtivaid inimesi, nagu tol ajal ikka. Käisid enam-vähem regulaarsed ülekuulamised, kus oli vaja Jumalalt armu ja tarkust ja tasakaalukust, et jälgida, et sa kellelegi kahju ei tee ja mitte ühtegi niisugust sõna ei poeta, millest võidaks kinni haarata või mille põhjal võiks kellelegi repressioone rakendada.“¹

Paari aasta möödudes soikus õppetöö mitmesugustel põhjustel, millest peamine oli konsultatsioonide ja kontrolltööde läbiviimiseks vajaliku ruumi puudumine koguduse majas, kus esmaspäeviti, kolmapäeviti, reedeti ja laupäeviti olid ruumid kooriproovideks hõivatud. Ka teisipäeva ja neljapäeva õhtud olid kinni, sest Mere puistee kirikus toimus kaks teenistust järjest – kell viis ja kell seitse. Seetõttu võidi õppetööks koguneda vaid reede õhtuti alates kell 21.00 või pühapäeviti alates kell 17.30.² Need ajad olid aga paljudele vastuvõetamatud. Siiski toimus ajavahemikus 3. novembrist 1968 kuni 9. juunini 1969 viisteist loengut-konsultatsiooni vendade Aleksander Kuuma, Hugo Oengo, Friedrich Männamaa, Johannes Klementi, Kaljo Raidi (Kohila EKB koguduse vanem) ja Harald Altoki poolt. Mõnda aega juhendas homileetilisi

harjutusi Rikhold Klaas. Õppejõud valmistasid käsitletavast materjalist ette kirjutusmasinal trükitud korralikud konspektid, mis olid õpilastele suureks abiks.

1976. aastal alustati kirikuvalituse korraldusel süstemaatilist õppetööd, millesse lülitusid ka noored teistest metodisti kogudustest. 29. maist 1976 kuni 21. veebruarini 1981 peeti 29 seminari. Ettekandeid-konsultatsioone on pidanud vennad Hugo Oengo, Olav Pärnamets, Jaan Puskay, Heigo Ritsbek, Leopold Kivimägi, Enn Kivimurm ja Harald Altok. Õppeprogrammi kuulusid järgmised õppeained:

1. Jeesuse elu
2. Sissejuhatus dogmaatikasse
3. John Wesley elulugu
4. Piibli maade geograafia
5. Iisraeli rahva ajalugu
6. Ülevaade Piiblist – Vana Testament
7. Uus Testament; Piibel eesti keeles
8. Jeesuse tähendamissõnad
9. Metodisti kirikukord (osaliselt)
10. Üldajalugu – Rooma riik
11. Kristluse ajalugu kuni ratsionalismini
12. Charles H. Spurgeoni jutluste näitena „Uus edasimineku“

Lisaks loetelule on õpilaste poolt läbi töötatud üksikud Vana ja Uue Testamendi piibliosad ja esitatud kirjalikud kokkuvõtted ühisaruteluks. Seminaridest on eelpool märgitud ajavahemikul osa võtnud 540 õpilast; keskmine osavõtjate arv seminari kohta 18, suurim 27, väikseim 11. Isikuliselt on seminaridest osa võtnud:

Tallinna kogudusest: Heiti Au-

lis, August Grant, Matti Hollman, Jüri Kann, Arvid Kask, Viktor Kertsmann, Levi Kivi, Heidi Lepisto, Tõnu Lepisto, Toomas Pajusoo, Ilmar-Jaak Pantelejev, Peeter Põlluveer, Kalju Roosnurm, Ants Saluraid, Elmet Saupõld, Mati Soode, Üllas Tankler, Rein Truss.

Tartu kogudusest: Toivo Jürge-son, Hillar Kammer, Tõnu Kuuse-maa, Vello Niilo, Eevi Ploomipuu, Heino Ploomipuu, Mart Vähter.

Rakvere kogudusest: Enn Kiv-
nurm, Endel Punga, Stanislav Sirel,
Ülo Sæde.

Haapsalu kogudusest: Urmas
Rahuvarm.

Kingissepa (Kuressaare) kogu-
dusest: Tiit Henno, Aleksander
Lember, Arvi Väli.

Paide kogudusest: Martin Säägi.

Narva kogudusest: Peeter Piiri-
sild.

Pärnu kogudusest: Gennadi
Ivanov.

Harald Altok võtab õppetöö
tulemused kokku alljärgnevalt:

„Kui kõik õppijad püüaksid reeglipäraselt seminaridest osa võtta (üks kord kuus), oleksid tule-
mused märksa suuremad, kasu-
likumad. Kahjuks leidub peale-
hakkajaid, kes peatselt tagasi tõm-
buvad, hoolimata sellest, et vaid
süsteemaatiline õppimine tuleb ka-
suks Jumala riigile, kogudusele,
kuhu õppi ja kuulub ja temale en-
dale. [...] Julgen loota kirikuvalit-
suse soovitusel koguduste vane-
maile, nende poolt noorte õhuta-
miseks õppimisele, mis ärataks
indu teadmiste omandamiseks Ju-
mala riigi kasuks, mida pakub
ülalpool märgitud õppetöö.“

5. Õppetöö taasiseseisvunud Eesti Vabariigi perioodil

Esimesed erakoolid taasiseseis-
vunud Eestis avati 1988. aastal. Õi-
guslikult sätestas erakoolide taas-
tekke 1992. aastal jõustunud Eesti
Vabariigi haridusseadus. 2. juunil
1993 võeti vastu uus erakoolisea-
dus³ ja 28. juulil 1993 kinnitati Kul-

tuuri- ja Haridusministeeriumi
määrusega nr. 11 „Kõrgkoolide
litsenseerimisstandardid.“ Need
haridussüsteemis toimunud muu-
datused löid soodsa pinna, et asu-
tada 1994. aastal EMK Teoloogili-
ne Seminar (inglise keeles *Baltic
Methodist Theological Seminary*).
Esimene suurem läbimurre toimus
1998. aasta kevadel, kui seminarist
sai riiklikult akrediteeritud raken-
duslik erakõrgkool ja seminari
lõpetas esimene lend üliõpilasi.

Seminari esimese lennu vilist-
lasena tahan tänada Jumalat semi-
nari kui suure ime eest ja anda
lühikese tagasisaate selle sünni-
loost. Enne selle kauaaegse unis-
tuse realiseerumist tuli teha palju
eeltööd. 1989. aastal, veel enne kui
Eestis hakkasid puhuma vabaduse
tuuled, tekkis EMK Tallinna ko-
guduse juhatuses soov hakata
taotlema linnavõimudelt krunti
uue kiriku ehitamiseks. Kogu asja-
ajamine oli pikaldane ja vaevaline.
Tuli läbi minna isegi kohtu kada-
lipust, et tõestada meie kiriku järje-
pidevust. 22. detsembril 1992
tunnistati Eesti Metodisti Kirik
omandireformi õigustatud subjek-
tiks ja Eesti Piiskopliku Metodisti
Kiriku õigusjärglaseks. Kirikuvalit-
sus pöördus korduvalt Tallinna
Linnavalitsuse poole taotlusega
krundi eraldamiseks EMK Tallinna
koguduse uue kirikuhoone ehitä-
miseks. Meile pakuti mitmeid eri-
nevaid variante, mis ei olnud su-
gugi sobivad. Alles 1993. aastal,
pärast kaua aega kestnud palveid
Jumala poole, naeratas meile õnn
Narva mnt 51 krundi näol, mis
oma asendi ja võimaluste poolest
ületas kõik eelmised.

1993. aasta augustis sõlmiti le-
ping arhitektuuribürooga „Kün-
napu & Padrik“ eskiisprojekti val-
mistamiseks. Sama aasta 16.–22.
septembrini külastas EMK delegat-
sioon (superintendent Olav Pärna-
mets abikaasa Urvega ja pastor
Toomas Pajusoo abikaasa Heidiga
ning Patrick Friday USAst) Soulis

asuvat Kwang Limi kogudust sealse
vanempastori dr Sundo Kimi kut-
sel. Oli raske tagasi hoida rõõmu-
pisaraid, kui maailma suurim ko-
gudus lubas toetada meie uue
kiriku ehitamist märkimisväärsel
summaga – ühe miljoni USA dol-
lariga. See oli selge palvevastus ja
märk, et Jumal on selles ettevõt-
mises meiega.

Nii see töö algas: 28. mail 1994
toimus uue kirikuhoone – algse
nimega Balti Misjonikeskuse –
krundi õnnistamine ja 1. oktoobril
1994 nurgakivi asetamine piiskop
Hans Växby poolt. Jumal inspi-
reeris meid ehitama mitte ainult
kirikut, vaid multifunktsionaalset
kompleksi, kuhu kuuluvad kõik
koguduse tööks vajalikud abi-
ruumid, ning tänu Wes Griffini
initsiatiivile ka teoloogiline semi-
nar, mille juurde planeeriti õppe-
klassid ja raamatukogu. Kõigist
kiriku ehitamisega seotud imedest
võiks palju rääkida, kuid tuleme
nüüd kristlike töötajate koolituse
juurde taasiseseisvunud Eestis.

Juba Eesti taasiseseisvumise
eelõhtul ehk nn „perestroika“ ajal
muutus olukord leebemaks. Mit-
med töötajad said võimaluse sõita
välismaale õppima. Neist esimene
oli Üllas Tankler, kes 1988. aastal
läks Bad Klosterlausnitzzi metodisti
seminari Ida-Saksamaal, mille ta
edukalt lõpetas ning täiendas end
ka misjonikolledžis Inglismaal.
1991. aastast sai temast Tartu Kõr-
gema Usuteadusliku Seminari õppe-
jõud ja septembrist 1994 EMK
Teoloogilise Seminari hinnatud
õppejõud. 1989. aasta sügisel õnnest-
us mul minna kolmeks kuuks
teoloogiakursusele Santalasse, Soo-
mes (Hankoniemen Kristillinen
Opisto). Sama aasta veebruaris
emigreerus Tallinna metodisti ko-
guduse abipastor Heigo Ritsbek
USAsse ja septembris alustas õpin-
guid Asbury Teoloogilises Semi-
naris.⁴ 1989. aastal õppis Helle
Uusmäe Göteborgis Överåsi Me-
todisti Teoloogilise Seminari Piib-

likoolis. Mitmed toleaeagsed noored, nagu Tarmo Lilleoja, Kaja Kivi (praegu Rüütel) ja Helen Piirsalu õppisid Inglismaal Cliff Kolledžis, kusjuures viimane jätkas õpinguid Cambridge'i Ülikooli doktorantuuris. Kai Prints (praegu Nelson), Mark Nelson ja Kersti Raudsepp õppisid Rootsis, Säfte linnas Põhjaamaade Piibli Instituudis. Kersti Raudsepp jätkas õpinguid Hollandis Tyndale Instituudis ja omandas 1994. aastal magistrikraadi. Koos temaga lõpetas sama instituudi magistrikraadiga ka Margit Sepp Oleviste kogudusest, kellest hiljem sai seminaris minu diplomitöö juhendaja. Samal aastal lõpetas Andrus Norak magistrikraadiga Asbury Teoloogilise Seminari. Seda õppijate nimekirja võiks veelgi jätkata.

9. jaanuaril 1993 tegi EMK Haridustoimkond EMK Valitsusele protseduurilise ettepaneku selgitada välja inimesed, keda Eesti Metodisti Kirik õppima lähetab:⁵

- 1) Kogudus esitab kandidaadi (selle aluseks on juhatuse või aasta peakoosoleku otsus), lisades põhjenduse ning selgituse;
- 2) EMK Valitsus vaatab kandidaatuuri läbi ning positiivse otsuse korral annab küsimuse haridustoimkonnale lahendamiseks, probleemide väljaselgitamiseks ning seisukohavõtuks;
- 3) Haridustoimkond esitab oma töö tulemused EMK Valitsusele ning EMK aastakonverentsile. Lõpliku otsuse langetab aastakonverents.

Põhjus taoliseks protseduuriks oli vajalik, vältimaks liiga kiireid ja ennatlikke otsuseid. Igal õppuril peab olema kindel veendumus, et tema selja taga on EMK toetus ja autoriteet. Samas peaks see aga kohustama neid oma õpingute lõppedes aktiivselt teenima Eesti Metodisti Kiriku erinevates töövaldkondades.

Tollal kuulusid EMK Haridustoimkonda Taavi Hollman, Kaupo

Kant, Tõnu Kuusemaa, Tarmo Lilleoja, Toomas Pajusoo, Olav Pärnamets, Ulvi Ritsbek, Priit Tamm ja Üllas Tankler. Haridustoimkonna üheks põhiliseks eesmärgiks oli välja selgitada, mis suunas vaimulike töötajate koolitamisel edasi minna. Kaalukausil oli kas piiblikool või piiblikolledž ning haridustoimkond valmistas ette vastavad küsitlusankeedid asjas selguse saamiseks.

EMK aastakonverentsil 5. novembril 1993 andis EMK Haridustoimkond ülevaate inimestest, kes on õppinud vaimulikes õppeasutustes vähemalt kolm kuud või jätkavad õpinguid.⁶ Tulemus oli üllatav: kokku 34 inimest.

1994. aasta märtsis saabusid Tallinnasse Wes ja Joy Griffin. Wes oli Metodisti Maailmanõukogu Evangelismikomitee direktori dr H. Eddie Foxi „parem käsi“, kes tuli Eestisse pidama evangelismialaseid

loenguid. Griffinid alustasid 3-kuulise ettevalmistava kursusega, millele andsid 32 inimest oma tagasiside, et nad soovivad tulevikus edasi õppida. EMK Piiblikolledži küsitlusankeedi täitsid 72 inimest.

Ühel päeval vestles superintendent Olav Pärnamets Wes Griffiniga ja jagas meie kiriku visiooni töötajate edasise koolituse osas. Wes tegi konstruktiivse ettepaneku alustada mitte piiblikolledžiga, vaid metodisti teoloogilise seminari rajamisega. Ettepanek pälvis kirikuvalitsuse täieliku heakskiidu, kuna Wes oli valmis ise selleks kaasa aitama ja alustas aktiivselt õppeprogrammi koostamisega. Minu missiooniks kirikuvalitsuses oli EMK Teoloogilise Seminari põhikirja ettevalmistamine, mis tänu Jumala abiga sai EMK erakorralisel aastakonverentsil 6. juulil 1994 vastu võetud. 4. mail 1996 toimunud EMK aastakonverentsil sai

Fotod: Toomas Pajusoo kogu

Joy ja Wes Griffin koos Hanna ja Calebiga.

Rektor Andrus Norak pidamas loengut Apteegi tn.3 EMK keskuses.

põhikiri vastavalt vajadustele redigeeritud, muudetud ja täiendatud.

Terve ettevalmistusprotsess kulges väga sujuvalt. Paari kuu jooksul leiti üliõpilased ja õppejõud, kes olid valmis juba augustis alustama õpinguid Gideoni suvelaagris Aa rannas ja seejärel Tallinnas, Apteegi tn 3. Ühtlasi saadi EV Haridusministeeriumi luba seminari registreerimiseks ja õppetöö alustamiseks.

Just 1994/1995 õppeaastaks saabusid õppejõud Wes ja Joy Griffin ning Andrus Norak Asbury Teoloogilisest Seminarist USAs, Margit Sepp ja Kersti Raudsepp Hollandist Tyndale Seminarist, Olga Gorjainova (praegu Batova) Moskvast, Üllas Tankler Pärnust, Lii Lilleoja Tallinnast ning välislektorina professor Chuck Killian Asburyist. Esimesele kursusele regist-

reerus 30 eesti üliõpilast, 14 venekeelset ja üks üliõpilane Rootsist. Wes Griffini sai seminari esimene dekaan, Kersti Raudseppast prodekaan ja Andrus Norak oli seminari esimene rektor.

Avaseminar toimus kiriku laagrikeskuses Aa rannas 15.–20. augustil 1994, mis oli mõeldud kõigile neile, kes hakkavad EMK Teoloogilises Seminaris nii täis- kui osalise ajaga õppima. Õppetöö jätkus 22. ja 23. augustil Tallinnas EMK keskuses, Apteegi tn 3. Seminari avaaktus toimus ametlikult 12. septembril 1994, millele järgnes jumalateenistus Tallinnas, Apteegi tn 3. Sügissemester algas 13. septembril 1994.

Paralleelselt õppetööga Apteegi tn 3 kitsastes tingimustes toimus uue kiriku- ja seminarahoone ehitamine Narva maanteel Kadriorus (esialgse nimega Balti Misjonikeskus). Siinjuures tahame kirikuna väljendada oma sügavat tänu kõigile välismaa sponsoritele, kes toetasid finantsiliselt lisaks kiriku ehitamisele ka seminari ja ühiskondliku elamu ehitamist ning võimaldasid korraldada meie esindajatel nn rahakogumise reise (nn „*fundraising trips*“) seminari jaoks. Üks taolisi reise toimus mul koos rektor Andrus Norakiga 1.–15. aprillini 1998. aastal USAs Tennessee ja Georgias. Juuresoleval pildil on näha Marietta Esimeses Ühinenud Metodisti Kirikus korraldatud rahakogumise kampaania tahvli Balti Misjonikeskuse toetuseks. Tänu dr H. Eddie Foxi ja John Trundle'i abile ning paljudele teistele toetajatele USAst, kelle nimesid ei suuda kõiki siin nimetada, sai meie kirik lõpuks valmis ja pühitseti 10. septembril 2000.

1994/1995 õppeaastal kuulusid EMK Teoloogilise Seminari haldusosakonda haldusdirektor Tar-mo Lilleoja, raamatupidaja Ludmilla Nordman, õppesekretär Andreas Rahuvarm, vene keele tõl-

Fotol (vasakult paremale): Andrus Norak, Linda Winkle ja Joy Griffin.

EMK Teoloogilise Seminari esimese lennu lõpetajad koos õppejõududega 1998. aastal. Esimeses reas vasakult paremale: Olga Batova (Gorjainova), Margit Sepp, Marika Labanova (Lanberg), dekaan Wes Griffin, Joy Griffin, prodekaan Kersti Raudsepp, rektor Andrus Norak ja superintendent Olav Pärnamets. Teises reas vasakult paremale: Veronika Fjodorova, dr Heigo Ritsbek, Ulvi Renser (Ritsbek), Raivo Raave, eestseisuse liikmed dr Wm. Randall Frye ja professor Chuck Killian. Kolmandas reas, Raivo Raave ja dr Randall Frye selja taga õppejõud Üllas Tankler, ülejäänud on seminari lõpetajad.

gid Marika Lanberg (praegu Labanova) ja Olga Mätting, söökla juhataja Helgi Ots, kokk Elsa Tamberg ja majapidaja Ella Hotjanovitš. Margit Sepp ja Kersti Raudsepp tegutsesid õpetamisele lisaks ka inglise keele tõlkidena.

EMK Teoloogilise Seminari esimese kursuse pidulik lõpuaktus toimus 11. mail 1995 Seitsmenda Päeva Adventistide koguduse kiriku saalis (Mere puistee 3), kus olime nõukogude ajal allüürnikuna jumalateenistusi pidanud. Praktilise teoloogia tunnistuse said 31 täisajaga ja 5 osalise ajaga õppinud üliõpilast. Vabakuulajaid oli kokku seitse.

Esimene õnnelik lend lõpetas EMK Teoloogilise Seminari 1998.

aastal. Diplomite väljaandmine toimus veel pooleliolevas kiriku-saalis Narva mnt 51, kuhu olid toodud laenutatud pikad pingid külalistele ja seminari rahvale. Tahan esimese lennu vilistlaste nimel tervitada kõiki armsaid õpetajaid, kaasüliõpilasi ja väliskülalisi ning soovida jätkuvaid kordaminekuid seminari töös! Selleks

Jumal teid kõiki õnnistagu! Oleme Jumalale tänulikud seminari 25 tegevusrikka aasta eest!

Artikli 1. osa Koduteel nr 2, 2019

¹ Pärnamets, Olav. Elu armu arvel. Tallinn, 2017, 37.

² Pühapäeva öhtune evangeeliumi kuulutuse teenistus algas kell 15.30.

³ Uus erakooliseadus kuulutati välja Vabariigi Presidendi 14. juuni 1993. a otsusega nr 122.

⁴ Elliott, Mark. Methodism in the Soviet Union Since World War II. The Asbury Theological Journal, Vol. 46, No. 1 Spring 1991, 1

⁵ Üllas Tankleri kiri EMK Haridustoimkonna nimel EMK Valitsusele (9.01.1993).

⁶ Haridustoimkonna aruanne EMK aastakonverentsile 5. novembril 1993.

⁷ 1988. aasta 1. lennu lõpetajad olid: Aleksandr Fjodorov, Olavi Ilumets, Kaupo Kant, Rein Laaneser, Hans Lahi, Brita Maripuu, Raivo Nikiforov, Stanislav Ossipov, Toomas Pajusoo, Kaile Priimets, Jekaterina Priks, Raivo Raave, Urmas Rahuvarm, Anne Saluraid, Edgars Šneiders, Sergei Sutškov, Inna Välja, Boriss Zujev.

* * *

Ajavahemikus 1999–2018 käisin Eestis üle 13 korra. Esimest korda Eestis käies olin 14-aastane ja möödunud aasta reisil olles olin 31-aastane. Reisidel käies olen külastanud Teoloogilist Seminari, laager Gideoni, Tallinnat, Narvat, Kohtla-Järvet ja Jõhvit. Olen sõna otseses mõttes Eestis üles kasvanud. Olen Eestis õppinud erinevaid asju, muuhulgas ka näiteks manuaalkäigukastiga sõitmist. Kuid kõige tähtsam, mida olen õppinud, on Jumala armastus Eesti suhtes.

Olin vaid 14-aastane, kui astusin 1999. aastal Tallinnas lennukist välja Eestimaa pinnale. Kõik sellel maal oli uus – uus nii minu jaoks kui ka uuena sündinud riik. Eesti oli iseseisva riigina eksisterinud alles üheksa aastat ning ei olnud veel Euroopa Liidugagi ühinenud. Tallinna lennujaam oli vaid pisut enam kui vaid mõned lendude väljumise väravad ja mõned tualett-ruumid.

Sama päeva õhtul saabusime laager Gideoni. Mäletan, et muretsesin selle pärast, et ma ei saa sealsete lastega keelebarjääri pärast suhelda. Pärast mõnda päeva olin laste ja nende juhendajatega koos mänginud, nendega koos söönud, koos ülistanud Jumalat, kuid ikkagi ei tundnud ma nendega sidet. Kartsin, et ma ei suuda teistega Püha Vaimu jagada.

Neljanda päeva hommikul palvetasin, et ma oma reisi õigustamiseks suudaksin lastega sidet luua. Hommikusöögi ajaks ei olnud midagi muutunud, keskpäevaks oli kõik endine, õhtupoolikul – ei midagi. Kus oli Jumal? Miks ma suutnud Teda nende lasteni viia? Sel õhtul viisime õhtuse palvuse läbi laste tubades ja kogu mu elu muutus.

Noor tüdruk jagas oma lugu. See algas nii nagu paljud teisedki

lood, mida ma olin varasemalt korduvalt kuulnud. Isa oli joodik, kes sattus jälle vanglasse ja siis vabanes taas. Ema tegi kõik selleks, et hoida perekonda koos. Tema vanemad ei tundnud Jumalat ning see noor tüdruk tundis, et tema ülesanne oli tuua neid Jumala juurde. 7-aastasena õpetas ta oma emale inglise keelt kasutades selleks Piiblit ning jüngerdas oma isa aegadel, kui ta vanglast kodus oli. Noor tüdruk hakkas nutma. Me kõik hakkasime nutma. Ma nutsin tema ja tema võitluste pärast ja küsisin Jumalalt, miks lapsed, kes on minust nooremad, peavad sellistest asjadest läbi käima.

Tüdruk ütles midagi ja naeratas siis. Tõlk vahendas tüdruku öeldut: „Ta ei nuta seepärast, et ta on oma olukorra pärast kurb. Ta nutab tänutundest, et ta saab oma vanematele Jumala Sõna jagada. Ta tahab ise olla see, kes tutvustab oma isa Taevasele Isale.”

Need lapsed avasid mu silmad mõistmaks, millist pinget ma ise olin endale tekitanud. Olin tulnud maailma teiselt poolt, et muuta nende elusid ning tundsin, et ma ei suutnud seda ülesannet täita. Sellel neljandal päeval mõistsin, et need lapsed ei olnud seal selleks, et ma saaksin nendele Jumala viia. Nad

olid seal selleks, et tuua Teda minuni.

Agaga olen ju elu aeg olnud kristlane?! Kuidas need väikesed lapsed sellest kohast, millest keegi ei olnud midagi kuulnud, said oma teekonnal olla minust eespool? Minu ema oli olnud 20 aastat õpetaja ning ta siiani kirjeldab lapsi kui käsnasid – nad soovivad igat informatsioonitükikest endasse imeda.

Oma viimase reisi ajaks aastal 2018 oli Tallinna lennujaamast oma poodide, restoranide, mitmete uute lendude väljumise väravate ja digitaalsete lahendustega saanud rivaal paljudele lennujaamadele Ühendriikides. See lennujaam on ilmekaks näiteks selle riigi kiirele edinemisele lühikese aja jooksul. Minu lemmiklugu Eesti kohta on see, kuidas 1991. aastal Eestist lahkuv nõukogude armee tõmbas maast välja telefoniposte, keris juhtmed nende ümber ja viskasid üle riigipiiri Venemaa pinnale. Kui meie ei saa neid kasutada, siis ei saa keegi neid kasutada! Selle asemel, et teha sama asja, tegid ettemõtlevad eestlased koostööd soomlastega, panid üles mobiilimastid ja andsid igale perele mobiiltelefoni. See riik ja selle inimesed on vastupidavad ning me saame jätkuvalt neilt aina enam õppida.

NATHAN NAIDU

Miks kristlaste abielud mõnikord purunevad?

Foto: Pixabay

See pealkiri tundub juba eos vale. Kuidas saab kristlaste abielu puruneda, kui abielusuhte aluseks on Jumal ja altari ees on öeldud pühad töötused?

Tegelikkuses on kristlaste abielu sama haavatav kui mistahes kooselu ja seda mitmel põhjusel. Ehk on paari mindud ammu enne usule tulekut ning sel juhul on võimalik, et kooselu on alustatud juba n-ö valedel alustel. Selleks võib olla olnud soov ruttu ära saada vanematekodust ja iseseisvuda või fakt, et beebi oli tulekul. Paljud suhted algavad suure armumisega ja kui siis tõtata, võib juhtuda, et armumise „roosad

prillid“ ei lase näha potentsiaalseid ohumärke, mis hiljem suhet hakkavad tumestama.

Muidugi võib ka kristlastest noortel olla sarnaseid põhjuseid abiellumiseks. Ikka püsib oht, et inimesed ei oska läbi näha potentsiaalset kaasat, et kiirustamine vähendab võimalusi sõprussuhtet luua, mis kannab seda abielu siis, kui esmane armumine möödab, või et abiellutakse lootuses, et suudetakse teist inimest muuta.

Tõde on see, et paljud inimesed tulevad katkistest kodudest. See ei tähenda ainult lahutatud või üksikvanema lapseks olemist. Paljudel inimestel on vanemad koos olnud aastakümneid, kuid kodus on valitsenud tülid või kuri vaikimine. On kodusid, kus alkohol või psühhiaatriline haigus võtab lapselt vanema – too on küll füüsiliselt olemas, kuid laps talle toetuda ei saa. Pigem peab sellises kodus elav laps kähku suureks saama, et hoolit-

seda (sõltuvus)haige vanema ja õdede-vendade eest. Sellistes kodudes lapsepõlve õieti ei kogeta, sest last koos tema tunnete ja vajadustega ei nähta. Tähtis on, et vanemal on raske, vanem on probleemiga ja lapsed peavad ümber probleemi kuidagi sobituma. Laps, kes on pidanud kiiresti suureks sirguma, ei oska näha enda vajadusi. Ta oskab vaid olla meelega järgi, oskab hästi peita (ka enda eest) kurbust, viha ja meeleheidet. Kui ta otsib partnerit, on väga tõenäoline, et talle meeldivad ja sobivad inimesed, kes vajavad toetust ja hoolt. See, kes on lapsena pidanud olema hoolitsevas rollis, ei oskagi ette kujutada teistsugust rolli. Halvemal juhul satub partneriks keegi, kellel juba on suured probleemid – oskamatusest oma muredega tegeleda uputab partner neid alkoholi või muu sõltuvuse sisse. Kergemal juhul leiab hoolitsev noor endale partneri, kes on tänulik, et talle tehakse süüa, ostetakse riided ja tal aidatakse teha otsuseid. Ka selline esmapilgul vastastikku sobiv suhe võib hakata kiiva kiskuma, kui ühel hetkel abistatav partner tunneb, et ta on suhtes taandatud pelgalt lapse ossa, tal pole sõnaõigust – ja tema kaasa omalt poolt tunneb, et tema õlgadel olev vastutus on liiga raske, sest ta on küll paarisuhtes, kuid täiesti üksi jäänud kogu täiskasvanuliku vastutusega. Kui hoolitseja satub paari teise hoolitsejaga, võib juhtuda, et kumbki ei lase end lõdvaks, et tunnistada, et ta tegelikult vajab hoolt, ja hoopis võitleb oma õiguste eest.

Lugeja vast taipab, et kombinatsioon, kuidas paarid kokku sobivad – halvemini või paremini – on lõputult. Kui keegi nüüd mõtleb, et tema abielu on just valedel põhjustel alguse saanud, või tunneb ära mõned vildakad mustrid oma suhtes, siis julgustan siinkohal, et lootust on ikkagi. Lootust paranemisele on seni, kuni on tahet muutuse nimel pingutada, andeks paluda,

andeks anda, otsida ühist tulevikku.

Võtmeks suhte õnnestumisel on see, et mõlemad osapooled on ennekõike ausad enda suhtes, mitte ei keskendu esimese asjana teise inimese vajadustele ja puudujääkidele. Endasse vaatamine võib olla äärmiselt keeruline, kui tullakse lapsepõlvkodust, kus lapse tundeid ja mõtteid ei kuulatud. Kui puudub harjumus endasse vaadata, aru saada, mis minuga toimub, siis oleks nii palju mugavam hinnata partnerit – mida tema teeb õigesti või valesti. Vahel võetakse appi ka usuline argument, et teisi peabki aitama ja armastama. Kuid siinkohal peab mees pidama Jeesuse õpetussõnu: „Aga miks sa näed pindu oma venna silmas, palki ise enese silmas aga ei märka? Või kuidas sa võid oma vennale öelda: „Lase ma tõmban pinna sinu silmast välja!” ja ennäe, sul endal on silmas palk?“ (Mt 7:3-4)

Kristlastena abielus olles oleme igaüks peegli ees, kelleks on Jumal. Me teame, et ükskõik, mida me mõtleme või teeme – Jumal näeb seda. Ka siis, kui meie enda eest jääb midagi esialgu varjule, saame paluda, et Jumal meile ilmutaks – mis on need teemad, meie pinnud silmas, millega peaks ennekõike tegelema. Meil ei ole mõtet minna Jumalale kurtma kehva abikaasa pärast, kui me pole valmis endasse vaatama, laskma Jumalal meid ennast muuta.

Kristlastena teame, et lahusus ei ole hea valik. „Jeesus vastas neile: „Teie kõva südame pärast lubas Mooses teid oma naist minema ajada, algul aga ei olnud see nõnda.““ (Mt 19:8.) Meie suhtumine abielu peaks olema see, et parandame seda, mis on, mitte ei looda leida uut ja paremat.

Siiski on üks oht, kui kristlased mõtlevad, et abielu on nagunii igavene ja kindlasti meie peres lahusus ei tule kõne alla. Oht võib väljenduda näiteks selles, et me

võime valvsuse kaotada ja lõpetada pingutamise. Kui kaasa peab nagu-nii kõik välja kannatama, siis võib üks osapool mõelda, et tööd väljaspool kodu võib ikka palju teha – eriti kui see on tehtud Jumalariigile. Aga seejuures võib unustada, et ka abikaasa vajab tähelepanu ja hoolt. Võib unustada enda eest hoolitsemise – nii füüsilise kui vaimse poole eest. Kui abielu nagu-nii peab kestma, võib jonnida ja oma joont ajada.

Tegelikult, nagu on habras kogu meie elu – see võib muutuda või kaduda murdosa sekundiga mõnes õnnetuses – nii vajab ka meie abielu hoolt ja kaitset. Tähelepanuta ja hooleta jäänud partneril on liiga kerge hakata kurtma oma muresid töökaaslastele. Ja kuigi sellest ei kujuneks kunagi truuduse murdmist seksuaalses mõttes, on süda juba ammu abielusuhtest välja poole suunatud.

Kristliku õpetuse järgi on abielu püha liit – mõnes kirikus peetakse seda lausa sakramendiks. See paneb meile, kes abielus oleme, suure vastutuse – kanda head hoolt Jumala antud müsteeriumi eest, lastes suhtel toituda ja kasvada ning terveneda Jumala armastuses.

MAIRE LATVALA,
Tartu Vangla kaplan
Sõbralt Sõbrale Nõustamiskeskuse
pereterapeut

Foto: Ragnar Esken

Sündmusterikas suvi ja sügis noortetöös

Suvi ja sügis olid EMK noorte jaoks tihedalt põnevaid kristlikke sündmusi täis.

30. juunist 6. juulini toimus Generatsioon2 poolt korraldatud venekeelne noortelaager Aa rannas, kus osalesid ka eestikeelsete koguduste noored.

Augusti alguses osalesid noored EMK Suvekonverentsil Aa rannas, kus noored teenisid muusikas, lastetöös, noortetöös, Wesley grupi juhtidena, abistasid tehnika tiimis ning suvekonverentsi juubeliürituse korraldamisel.

Augusti lõpus toimus Tallinnas noortejuhtide koolitus, kus jällegi olid vene ja eesti keelt kõnelevad noored koos. Septembris osales grupp EMK noori Piiblipäevade festivalil.

Noorte muljeid sündmustest:

Noortelaager

Karl Samuel – Vene noortelaager oli lahe. Seal oli palju erinevaid huvitavaid ja kaasahaaravaid mängu ja ülesandeid. Samuti sai leida sealt endale palju uusi sõpru. Kõige selle keskel oli see hea koht vaimulikult kasvuks.

Daniel – Ma õppisin Jumalat rohkem tundma ja kasvasin talle lähemale tänu jutlustele ja ülistusele.

Kärt – Mulle meeldis selle laagri juures kõige rohkem sealsed inimesed ja õhkkond mis seal oli.

Noortejuhtide koolitus

Jane – Teemad, millest koolitusel räägiti, olid armastus, andetus, kaasamine, noortetöö kultuur, säilitamise ja kasvu mõtteviis, EMK väärtused, andides kasvamine ja arenemine.

Daniel – Koolitusel mulle meeldis kõige rohkem Jumala ligiolu ja jutlustaja, kes tõi enda elust nii palju näiteid, kus ta usaldas Jumalat. See julgustas mind rohkem Jumalat usaldama.

Benjamin – koolitus oli väga võimas, sest need teemad millest seal räägiti, aitavad ja õpetavad, kuidas alustada noortetööd, millele rohkem panustada, ning kasvu-mõtteviisist ja säilitamismõtteviisist.

Piiblipäevade festival

Liidia – Kõige rohkem kõnetas mind ülistus. Tundsin seal Jumala ligiolu. See oli lihtsalt nii imeline.

Eliisa – Ma õppisin selle festivali käigus seda, kuidas Jumal tegutseb meie elus igapäevaselt. Ülistusõhtul tundsin Jumala ligiolu oma kõrval ning tundsid Teda oma südames.

Loviise – Mulle meeldis kõige rohkem, et sain Piiblipäevadel olla mina ise.

Saskia – Piiblipäevade festival oli üks vingemaid kogemusi, mis mul kunagi on olnud. Sain päris palju uut teada ning jutlustajate kogemusi kuuldes sain aru, et ma pole oma probleemides üksinda. Väga meeldis mulle ka

see, kuidas me seal üksteise pärast palvetasime. Seal olles sain aru, kui suur jõud palvel on.

Stefan – Mina sain Jumala poolt sügavalt puudutatud ja ma sain ka oma palvele vastuse.

Dione – Jumal rääkis mulle, kui väga ta mind armastab. Eestpalve ja ülistuse ajal kogesin täielikku Jumala armastust.

Karl Markus – Mind kõnetas üksilduse teema. Õppisin, kuidas aidata inimesi, kellel on raske ja eluisu otsas. Tänu Jumalale, et saan Teda teenida aidates hättajäänuid.

Noortejuht Ele – Ma lihtsalt armastan oma noori ja igatsen jätkuvalt näha seda kirge, pühendumist ja heas mõttes hullu mõllamist meie kiriku noortetöö arendamisel.

Noorte muljeid kogusid ELE PAJU ja JANE SOOSAAR

Fotod: noortetoimikond

Noorte Kilingi-Nõmme väljasõit

Kolmandat korda toimunud Kilingi-Nõmme väljasõit oli Pärnu koguduse noortele ja nende sõpradele mõeldud suvine telkimisega üritus.

See pakkus mitmekülgset osaduslikku ajaveetmist värskes õhus. Väljasõidu traditsioonilisteks tegevusteks oli külluslik ujumine, lõunasöök kohalikus kohvikus, mitmekülgne maastikumäng, noori ülesehitav jutlus, õhtune grillimine koos ülistuslauludega, piiblitund ja osalemine kohaliku koguduse jumalateenistusel. Igal aastal on uus teema ja uus laupäevane jutlustaja. Täname Jumalat eesõiguse eest olla nende väljasõitude eestvedajad, ja kõiki, kes on üritusi mistahes viisil toetanud.

Aga ühe noore kogemus üritusest on siin: „Noorte Kilingi-Nõmme väljasõit oli minu jaoks väga huvitav, naljakas, õpetlik ja tore kogemus. Ma ei ole väga hommiku inimene, aga sel päeval, kui toimus noorte Kilingi-Nõmme väljasõit, ei saanud ma üldse magada, ootusärevus oli nii suur ja hommikul olin nagu sõdur juba valmis kodust

välja minema. Kõigepealt kogunesime kõik Agape kiriku ees, kus rääkisime kõik asjad läbi ja paigutasime osalejad autosse.

Järgmine sihtpunkt oli Seljamet-sa karjäär. Mina ei julgenud vette hüpata, aga teisi oli päris naljakas vaadata. Kohapeal tegime ka väikese hommikueine ja edasi suundusime Kilingi-Nõmme, sealt läksime edasi Saarde Katariina kiriku juurde, mille hoovis me ööbisime. Pakkisime kõik oma telgid lahti ja panime asjad ilusti ära. Järgmine sihtpunkt oli Resto kohvik, kus einestasime.

Pärast einestamist toimus maastikumäng. Maastikumängus oli umbes 8–9 punkti ja kõik need punktid pidid olema kindlaks kellaajaks läbitud. Minule meeldis kõige rohkem punkt, kus me pidime morse-koodi lugema. See tuli meie tiimil üpris hästi välja. Maastikumäng oli üpris pikk, aga see oli väga huvitav ja selle ajal sai palju nalja. Maastikumängu viimane punkt oli kiriku lähedal.

Õhtul oli ka võimalus Jumalat ülistada lauldes. Külalisjutlustajaks

oli Taavi Hollman, kes pidas jutluse hirmudest. Kõige paremini jäi mul meelde koht, kus ta ütles: „Sa ei karda pimedust, vaid seda, mida pimedus endas peidab.” Jutlus oli väga õpetlik ja väga kuulamapanev. Pärast jutlust sai veel süüa ja omavahel juttu ajada.

Hommikul hakkasime kohe telke ja asju pakkima, et hiljem lihtsam oleks. Seejärel läksime kõik koos hommikust sööma ja siis pidas Mart Pöör meile piiblitundi. Ta oskas väga huvitavalt ja mõtlemapanevalt rääkida.

Saarde Katariina kirikus toimus lõpujumalateenistus, jutlust tuli pidama Pärnu Agape koguduse pastor Tõnu Kuusemaa. Kohal oli ka Saarde Katariina koguduse liikmeid. Peale jumalateenistust saime teada, kes võitis maastikumängu ja saime võitjaid õnnitleda. Tagasiteel Pärnusse käisime uuesti Seljamet-sa karjääris ja pidasime seal väikese lõuna. Mina käisin Kilingi-Nõmme väljasõidul teist korda ja oli väga põnev kogemus.”

Pärnu noored

Laste Suvekool Pärnus

Pärnu Agape metodisti kogudusel on tore traditsioon korraldada igal suvel Laste Suvekool. See on neljapäevane linnalaager, kus lapsed kuulevad head sõnumit Jeesusest lastele sobivas vormis. Sel aastal osales neljal päeval kokku üle 80 lapse, igal päeval oli lapsi kohal üle 50.

Suur hulk lapsi tähendab ka suurt korraldajate meeskonda, et jätkuks tähelepanu igale lapsele. Nii rõõmustasid meid lisaks oma koguduse abilistele ka vabatahtlikud Asbury sõpruskogudusest Tulsast, Ameerikast. Tore oli näha, kuidas ka väikesed lapsed ei peljanud tundmatus keeles kõnelevaid abilisi, sest naeratuse ja sõbralikkuse keel töötavad ka ilma sõnadeta.

Ettevalmistused Laste Suvekooliks algasid juba aasta tagasi, kui kuupäevad ja üldine teema said kokku lepitud. Sündmuse lähenedes algasid juba konkreetsed ettevalmistused ning välja lõigati paar tuhat pisidetaili, millest lapsed kleepisid suvekoolis vahvad meisterdused; ülistustantsu töögrupiks valmisid uued lindid; õuemängudeks said tehtud portatiivsed jalgpallivärvad.

Mis eriti rõõmustas, oli väga hea õhustik. Lapsed olid õhinaga kaasas, kuulasid ja vaatasid sõnumit, osalesid erinevates tegevustes. Õpetajad ja abilisid andsid oma parima. Jumal kinkis oma läheduse ja õnnistuse. Piiblitegelaste näidete abil nagu Eelija, Peetrus, Johannes, lesknaine ja rikas mees, said selgemaks mitmed tähtsad tõed: pane olulised asjad esikohale oma elus; usalda Jumalat – Tema hoolitseb meie eest; Jumal kuuleb palveid ja vastab – paremini, kui meie oskame paluda.

Aitäh kõigile osalejatele ja abilistele! Aitäh Issandale!

KÜLLI KUUSEMAA,
EMK Pärnu Agape koguduse lastetöö juht

Fotod: Tõnu Kuusemaa

Vahvad päevad lastele!

Kõljala, Räpina, Haapsalu, Ruusmäe, Kuressaare, Tartu, Ahja, Võru – see on nimekiri kohtadest/kogudustest, kus EMK lastetöö toimikond on koostöös kohalike kogudustega möödunud aastate jooksul korraldanud lastele suunatud misjoniüritust, mil nimeks „Vahvad päevad lastele“. Viimati siis selle aasta augustikuu algul Võrus.

Tegemist on kahepäevase programmiga lastelt lastele, kus kristlikku programmi aitavad õpetajate juhendamisel läbi viia suuremad lapsed ja teismelised. Sõnumiga näidendid, katsed, laulud, meisterdamine ja mängud on põhiliselt lastest koosneva meeskonna vedada. Täiskasvanud abistavad kohapeal ja õpetavad eelnevalt.

Tore on näha, kuidas sünnivad esimesed tunnistused, tulevad esile uued talendid, näeme eneseületusele järgnevat siirast rõõmu, aga ka pelglike kuulajate avanemist, uute sõpruste sõlmimist ja Jumala armastuse levimist.

Misjoniprogramm on ka meeskonna vaimuliku kasvamise kohaks. Lisaks praktilisele õppimisele, on meeskonnal igal päeval piiblitunnid ning kogu ürituse alguses räägime sellest, miks me üldse pühendame oma aega ja talente misjonitööle. Ühed minu kõige sisukamad vestlused laste ja noortega on leidnud aset just nende misjonite ajal, eel ja järel. Meeskonnas olevad lapsed õpivad julgelt jagama oma usku, õpivad meeskonnatööd, õpivad uusi oskusi. Tore oli viimati

Fotod: Külli Kuusemaa

näha, kuidas alguses pillil ainult paari lugu mänginud noor lahkus misjonilt suure hulga selgeks õpitud lugudega. Ja ta tegi seda rõõmuga ja hästi!

Misjoni osa on ka eelnev kutsete jagamine tänaval. Kutset andes rõhutame, et lapsel peab olema tulekuks lapsevanema luba ja julgustame soovi korral terve perega tulema. Meelde tuleb üks lugu esimestest aastatest, kui läksime kutset andma ning ukse avas vanaema. Ilmselgelt ei olnud tema meie sihtgrupp, aga nähes kutset andva lapse innukust, lubas ta helistada oma tütrele 25 kilomeetri taha, et ta lapselapsed saaksid järgmisel päeval toimuvale üritusele tulla.

Tähtis ei ole mitte suured sõnad, vaid siiras usk, mida teised märkavad. Tähtis ei ole mitte suur hulk lapsi, vaid muudetud südamed. Misjonit tehes õpime veelgi enam usaldama Jumalat – et Tema teab paremini, kes, kus ja millal peab kuulma seda Head Sõnumit. Sellesuvine misjonireis Võrru oli mulle Jumala usaldamise ja paindlikkuse õppetund: kui üritusele tulnud laste hulk oli väga väike, avas Jumal teise ukse ning lõpuks kuulis Head Sõnumit ikkagi kokku üle 20 lapse.

Küll on hea olla Jumala meeskonnas – Tema teab, milline plaan on parim. Selleks, et Jumalast tunnistust anda, ei pea oskama palju rääkida, vaid pigem on oluline kuulata, kelle juurde Jumal tahab meid juhtida. !

KÜLLI KUUSEMAA,
EMK Lastetöö toimikond

METODISTI KIRIKU PERIOODILISED VÄLJAANDED:

KODUTEEL

Aastatellimus (4 numbrit): 20 eurot.
Sõbratellimus: tehes vähemalt kaks
tellimust korraga, on ühe tellimuse
hind 17,50 eurot.
Tellimisindeks: 78228.

PÄEVASÕNA

Aastatellimus (6 numbrit): 12 eurot
Tellimisindeks: 01706.

Tellimusi saab vormistada:

- lähimas postkontoris,
- kirjakandja vahendusel,
- www.omniva.ee lehel või
- toimetuse kaudu

koduteel@metodistikirik.ee ja
paevasona@metodistikirik.ee.

EMK NOORTE SÜGISLAAGER

MINA OLEN

24.-27. | okt | 19

TALLINN

METO NOORED

Ele Paju

+372 5214634

Metonoored

metonoored

<https://metonoored.wordpress.com/>

Osavõtumaks:
kuni 20.okt 30€
alates 21.okt 35€

EMK TEOLOOGILINE SEMINAR KOOSTÖÖS ASBURY TEOLOOGILISE SEMINARIGA

ja metodistlike teoloogiakoolidega Euroopast

KOGUDUSE KASVU KONVERENTS

**5-8 MÄRTS
2020**

konverents toimub
TALLINNAS

Jälgi infot kodulehel
www.emkts.ee

E-mail: seminar@emkts.ee

TEEMA

JÜNGRIKS KASVAMINE
JA JÜNGRITE
PALJUNDAMINE
KOGUDUSE KASVU
EESMÄRGIL

ÕPPETÖÖ ON

inglise keeles, simultaan-
tõlkega eesti ja vene keelde